

Мазгъабар ва абуроз табий хьун

«ГЪАДИС – ИМ АЛИМРИЛАЙ ГЪЕЙРИ АМАЙ ВИРИ ИНСАНАР ЯГЪАЛМИШ ХЪУНИН СЕБЕБ Я»

Алай вахтунда чпиз шариатдин илим ава лугъузвай инсанар мазгъабриз акси яз рахазва. Абурукай са паюни мазгъабриз табий жедай ихтияр авач, гъавиляй гъар сада вичи-вичиз иджитгъад (Къуръандайни Суннадай къарар акъудун) авуна кIанда лугъузва. Масабуру гъар са мазгъабдай анжах «гъакъикъиди» къачун лазим я лугъузва, абурун фикирдай гъар са мусурмандивай къуд мазгъабдинни делилар чирна гъибур гъакъикъибур ва гъибур гъакъикъибур туштIа чириз жеда. Пуд лагъай дестеди мазгъабриз табий жедай ихтияр ава, амма фанатизм ийидай ихтияр авач лугъузва. Фанатизм абурун фикирдалди шафийит ва я гъанафит вичин мазгъабдин къарардиз табий хьун я, гъатта эгер адаз акси тир гъакъикъи гъадис гъайитIани.

Мазгъабдиз табий жезвай инсанри чпиз муджтагъиддиз (Къуръандайни Суннадай къарар акъудзавай чIехи алим) табий жедай ихтияр авайди субут авурла, мазгъабриз табий тежезвайбуру имамрин гафар гъизва: «Гъакъикъи гъадис – зи мазгъаб я» - ва я: «Гъакъикъи гъадис акурла куьне зи фикир са патяхъ гадара», - ва мсб. Гъа ихътин, рикIе шак твазвай гафарин ванер къвезва алай вахтунда мусурманриз, иллаки жегъилриз.

Инша-Аллагъ, и макъалада чун чи савадлу ата-бубайри – саляфу салигъ – мазгъабриз табий хьунин гъакъиндай вуч лагъанватIа тамашда ва мазгъабриз табий тахьун алай вахтунин бид'а (цIийивал) тирди, мусурманар гъамиша мазгъабриз табий хъайиди делилрин куьмеқдалди субутарда.

Мазгъаб ва я гъадис?

Алай вахтунда мазгъабар инкар авунин къилин себеб ам я хьи, шариатдин къарар акъудун патал инсанри гъадисдин чирвилер хьун бес тирдай гъисабзава.



Абуруз къарар акъудун паталди анжах а гъадис гъакъикъиди яни, тушни чир хьун бес жезвайди хъиз ава. Гъавиляй абур гъадисдин илим авай кас шариат чизвай касдилай вине къаз эгечIнава, им дуьз туш. Идан гъакъиндай аль-Гъафиз Сулейман аль-ХатIтIибиди вуч лугъузватIа килиг: «Инсанар къве патал пай хъанва: гъадисдин чирвал авай инсанар ва фикъгъдин (шариатдин) чирвал авай бур. И къве десте сад-садахъ муьгътеж я» («Муалим сунан», 3-том, 1-чин). Имам Мугъаммад аш-Шайбаниди лагъана: «Фикъгъ галачиз гъадисдал амал ийиз жедач ва гъадис галачиз фикъгъ жедач» («Усуль ас-Сарахис», 2-том, 11-чин). И къизилдин гафарай чун гъавурда

акъазва хьи, фикъгъни гъадис сад-садахъ муьгътеж я. Гъадис – им фикъгъдин къуд бинедикай сад я, муькуьбур пуд: Къуръан, иджма ва къияс я. Амма гъадисдал амал авун патал, ам ишлемишун патал чаз адан гъакъиндай факъигъди акъуднавай къарар герек я: а гъадис гъикI гъавурда акъун лазим ятIа, адал гъикI амал ийидатIа баян гузвай. Иниз килигна, къенин фикир – гъадисдин илим бес я лугъун гъалатI я, ам саляфрин фикирдиз акси я. Гъавиляй эгер инсан муьгъаддис ятIа, им адакай факъигъни хъана лагъай чIал туш, акI жезвайтIа, зурба алим Сулейман аль-ХатIтIибиди и къве десте сад-садахъ муьгътеж я лугъудачир.

» 3

Нумрада:



Чиркейда алимрин чIехи межлис



Исламда гъуьлуьнни папан алакъаяр



Келима шагъадат

Пайгъамбардин асгъабар Дагъустанда

ДАГЪУСТАНДА СУФИЗМ (ТІАРИКЪАТ) РАИЖ ХЪУН

Асгъабри ва абурулай къулухъ атай мусурманри Аллагъдинни ﷺ Адан Расулдин ﷺ эмир къилиз акъудун патал, миъни ниятар аваз Ислам дин дуьньяда раиж авуна. Абуру дуьньядин няметрихъ калтутзавачир.

Макъала:
Мурадуллагъ Дадаев

И кар тесикъарзавай са мисал гъин. Мусурманрин халиф Умар бин ХатIтIаба югъ-къандавай къуват артух жезвай къудратлу Исламдин гъукуматдиз регъ-

бервал гузвай. Ада регъбервал гузвай вахтунда мусурманри сасанидрин зурба пачагълугъ вахчунвай, Пайгъамбарди ﷺ виликамаз идакай хабар гайивал, Византий пачагълугъдихъ галаз фейи къван дявейра мусурманар гъалиб хъанай. Ихътин гъалда авай халифдин тIуьн вуч тир лагъайтIа, мухан фу ва зайтундин гъери, адан парталар кесиб инсандин хъинбур тир. Иерусалимдин куьлегар къабулиз фейила, адал 20 пине янавай яргъи са перем алай. Бязи вахтара ам тарцин сериндик ксудай. Ктабра кхъизва хьи, халиф Умаран ﷺ къилив Римдин падишагъдин векил

атайла, адаз ам тарцин сериндик ксанваз жагъана, адан тажубвилиз сергъят авачир, вучиз лагъайтIа Римдин регъбердиз ихътин секинвал ва саламатвал гъич авачир. Халифдин къуллугъди Умар асгъабдин ибадатдиз гъич къацI ганач. Гъа и къвед лагъай халифди регъбервал гузвай вахтунда Дагъустандиз Аллагъдин ﷺ диндиз эвер гузвай сад лагъай мусурманар атана. Исламдин машгъур алим ва тарихчи Ибн Касира вичин 15 томдин «Аль-Бидаяту ва-н-нигъаят» ктабда кхъизва хьи, Дагъустанда Ислам раиж жез Умар бин ХатIтIабан девирда башла-

» 5

Чиркейда алмирин чехи межлис

28-апрелдиз Буйнакск райондин Чиркей хуьре алмирин чехи межлис кыле фена. Ихътин межлисар и хуьре тухун хъсан адет хъанва. Шаз и хуьре хъайи межлисада 40 агъзурдив агакна муьминри иштиракна, цѝи лагъайтѝа, и межлисдиз 50 агъзур къван муьмин атана.

Экуьнлай Чиркейдиз мугьманар кѝватѝ жез башламишна. И межлисдиз вири хуьруь гъазурвилер ачуна. Кѝвалерин раklarар ачухна мугьманриз тѝуьн нез эвер гузвай иесияр акурла рикѝиз шад жезвай. И юкѝуз межлисадал атайбуру вирида мусурманрин садвал гѝисна.

Неинки Дагъустандин, гъакѝ Россиядин шегьерай къвезвай мугьманар Накъшубандия ва Шазалия тѝарикъатрин гъуьрметлу шейх Саид-афанди аль-Чиркавиди къаршиламишзавай.

Дагъустандин мусурманрин идарадин председателъ, муфтий Агъмад-гъажи Абдулаева ихътин зурба межлис хъсандиз тешкил авунай Чиркей хуьруьн жемьятдиз баркалла лагъана ва чун мусурманар яз халкънавай Аллагъдиз ﷻ шукур авун чи буржи тирди рикѝел хкана. Шукур авун – им пайгъамбардин сифет ва няметар артух хъунин себегъ я.

Муфтийди алай вахтунин важиблу месѝла – инсанар кафирвиле тахсирлу авун къарагъарна. Ада мусурманар кафирвиле тахсирлу авуникай мецѝер хуьнихъ эвер гана. «Ам лап хаталу кар я. Эгер кафирвиле тахсирлу авур кас кафир тушиз хъайитѝа, тахсир кутур инсандикай вичикай кафир жезва», - къейд авуна Агъмад-гъажи. Гъакѝни муфтийди иман гъанвайбуруз чарабрун айибрихъ, нукъсанрихъ къекъуьн тавуна, жуван нукъсанар дуьзар хъийиз чалишмиш хъун меслят къалурна.

Махачкъаладин Къилин джума-мискиндин имам Мугъаммадрасул-гъажи Саадиева акъалтзавай несилдиз тербия гуникай вяз кѝелна. «Сад лагъайди, акъалтзавай несилдиз Исламдин тербия гун важиблу кар тирдан чун гъавурда



акъуна кѝанда. Абуру мусурманрин гележегъ я. Им алай аямдин хъи месѝла я – чи веледар мусурманар яз амукъдани? Аялри Интернетдай, ТВ-дай къабулзавай информациядиз килигна къарар акъудиз хъайитѝа, ихътин месѝлади чи халкъдин уьмуьрда чка къунва», - лагъана имамди.

Маса алмарни алай вахтунин важиблу месѝлайрикай рахана. Гъакѝни и межлисада телемостдин куьмекдалди Египетдин алмирин, гъа жергедай яз Египетдин муфтийдин векилди иштиракна. Абуру межлисадал атанвайбуруз салам гана ва вири мусурманриз хийирдин дуьа авуна.

Эхирдайни гъуьрметлу шейх Саид-афандиди кѝватѝ хъанвайбуруз несигъат кѝелна ва межлисада иштирак авурбуруз виридаз баркалла лагъана.

Ихътин межлисриз кутугнавайвал, эхирдай вири муьминри дуьа авуна, Аллагъдивай ﷻ дуьнья ислягъ авун ва мусурманрин рикѝера иман кѝеви авун тѝалабна.

Лайихлу кас кѝвализ гъахъайла, къарагъдани?

Алай вахтунда авам жегьилри кѝвализ са лайихлу инсан, диде ва я буба гъахъайла, абуруз гъуьрмет авуна къарагъдай ихтияр авач, гъатта икѝ авур инсан диндай акъатзава лугъузва. Гѝила чун и месѝладин гъакъиндай Пайгъамбардин ﷻ гъадисра вуч лагъанватѝа, алмирин гъихътин къарарар акъуднаватѝа килигин.

Макъала:
Гъасан Амаханов,
газетдин редактор

Исламдин дуьньяда машгъур тир аш-Шафии мазгъабдин зурба алим имам ан-Нававиди и месѝладин гъакъиндай сагъ ктаб кхъенва, адан тѝвар «Лайихлувилер авай инсанрин вилик къарагъун гъалал тирди тѝстикъарзавай ктаб» я. И ктабда имамди пара гъадисар гъизва, абурукай сад Абу Дауда агакъарнавай гъадис: «Са сеферда, Пайгъамбар ﷻ кѝвале ацукънавай вахтунда адан кѝилив некѝедин стха атана ва кѝвачел къарагъна Пайгъамбарди ﷻ, ам вичин вилик ацукъарна».

Имам Малика ихътин гъадис ахъайна: «Мусурманрихъай кичѝе хъана Абу Джагълан хва Икрима Йемендиз катайла, адан гуьгъуьниз паб фена, адаз Исламдиз эвер гана ва Икрима мусурман яз Меккадиз хтана. Ам акурла Пайгъамбар ﷻ шадвилай къарагъна, адан къаншардиз атана ва вичин яргъи перем адан къуьнерихъ вегъена».

Абу Гъурайради ахъайнавай гъадисда лагъанва: «Аллагъдин Расул ﷻ чи кѝилив къведай ва диндикай ахъайдай, адал дуьшуьш хъайила, чун адаз килигун патал кѝвачел къарагъдай» (Абу Дауд).

Гъанафи мазгъабдин чѝехи алим Ибн Абидина лагъана: «Кѝвализ гъахъайдаз гъуьрмет авуна къарагъун меслят къалурзава». Гъакѝни ада «Къуьнъят» лугъудай ктабда кхъизва: «Мискѝиндиз гъахъай касдиз гъуьрмет авуна къарагъун, гъатта ада Къуръан кѝелиз хъайитѝа, карагъат (меслят къалур тавунвай) амал туш. Къарагъун къадагъа ийизвай Пайгъамбардин ﷻ гъадис лагъайтѝа, такабурлу, чеб гъахъайла къарагъна кѝанзавай инсанриз талукъ я». Гъадисдиз баян гузвай алмирин делилар. Абу Сулейман аль-Хатѝѝаби аш-Шафииди Абу Дауда агакъарнавай гъадисдиз баян гудай арада лагъана: «Дугъриданни, Къурайза кѝебиладин халкъ Саѝдан къарардилай рази хъайила, ам Пайгъамбардин ﷻ кѝилив ламрал алаз атана ва Аллагъдин Расулди ﷻ буйругъна: «Куь жанабидин (сайид) ва квекай виридалайни хъсандан вилик къарагъ».

Аль-Хатѝѝабиди лагъана: «И гъадисдай чун гъавурда акъуна хъи, маса инсандиз «зи сайид» (жанаби) лугъудай ихтияр ава, эгер адахъ лайихлувилер аватѝа. Нагагъ адахъ лайихлу сифетар авачиз, анжах чѝурубур аваз хъайитѝа, адаз «зи сайид» лугъун къадагъа я. Гъакѝни и гъадисдай чун инсан вичин лайихлу регъбердин вилик къарагъун, мутааллим муаллимдин вилик къарагъун сунна тирдан гъавурда акъазва». Абу Дауда Муавиядилай ихътин гъадис агакъарна: «Вичиз инсанри кѝвачел къарагъна салам гана кѝанзавай инсан Жегъеннемдиз физ гъазур хъурай». Идаз аль-Хатѝѝабиди и жуьредин баян гана: «И гъадисда вич кѝвализ гъахъайла инсанар къарагъна кѝанзавай, гъатта абурувай къарагъун истемиззавай инсандикай ихтилат физва». Имам Агъмадан «Муснад» ктабда гъадис гъанва: «Бану агъшалъ кѝебиладай тир инсанри лугъудай: «Чун Пайгъамбардин ﷻ вилик къве жерге хъана акъваздай ва адаз салам гун патал чакай гъар сад къарагъдай». Заз чидай гъалда, икъван гъакъикъи делилар бес я. Къуй Аллагъди ﷻ чаз, иллаки чи жегьилриз, чирвилер гурай ва чпиз чин тийизвай шейѝр инкар авуникай абуру хуьрай! Лугъуда хъи, инсан вичиз чин тийизвай шейинин душман я.

«Исламдин медениятдин бинеяр» хъягъа



Малум тирвал 2012-йисан сентябрдилай башламишна РФ-дин Президентдин тапшуругъдалди Россиядин вири школайра «Динрин медениятдин бинеяр ва светский эдеб» лугъудай кѝелунин курс гъазва.

И курсуник 6 модуль ква: «Хашпарайрин медениятдин бинеяр»; «Исламдин медениятдин бинеяр»; «Буддизмдин медениятдин бинеяр»; «Иуда-

измдин медениятдин бинеяр»; «Дуьньядин динрин медениятдин бинеяр»; «Светский эдебдин бинеяр». Ученикдин разивилелди диде-бубади хъягъай модуль йисан къене 34 сятина кѝелда. Яни гъафтеда са тарс.

Альгъамдулилягъ, чун мусурманар я, гъавилай къуй чеб мусурманрай гъисабзавай диде-бубайри чпин аялриз абурун диндикай – Исламдикай ахъайдай «Исламдин ме-

дениятдин бинеяр» лугъудай модуль хъягърай, зиндикърин «Светский эдебдин бинеяр» лугъудай модуль хъягъ тавурай. Чаз хабар хъайивал бязи мектебрин директорри аялрин диде-бубайриз гъич хабар тагана и зиндикърин модуль хъяна. Къанундихъ галаз къурвал, эгер класда авай вири аялри са модуль ва са аялди маса модуль хъягъайтѝани, мектебди ам ада хъягъай модульдай тарсар гудай муаллимдалди таъминарун лазим я. Гъуьрметлу мусурман стхяярни вахар, нагагъ куь ихтияррал куьул иллина хуьруьн мектебдин директорди вичиз кѝандай модуль хъянаваз хъайитѝа, юристрин (суддин) куьмекдалди ам дегъишардай мумкинвал ава. Диндин кѝвалахра мусурманди ажузвал къалурна кѝандач. Къуй Аллагъди ﷻ чаз дуьз рехъ хъягъиз куьмек гурай! Амин.

<p>Учредитель Благотворительный фонд "Путь". Газета печатается по согласованию и одобрению Духовного управления мусульман Дагестана</p> <p>Редакционный Совет Ахмад-хаджи АБДУЛАЕВ Сулейман-хаджи ТАГИБЕКОВ</p> <p>Главный редактор Патимат ГАМЗАТОВА</p>	<p>Редактор Гасан АМАХАНОВ</p> <p>Канонический редактор Шамиль-хаджи ОМАРОВ</p> <p>Дизайн, вёрстка Лейла ГУСЕЙНОВА</p> <p>Корректор Ярахмед ХАНМАГОМЕДОВ</p>	<p>Газета зарегистрирована Федеральной службой по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций.</p> <p>Свидетельство о регистрации ПИ № ФС 77-42079 от 24 сентября 2010 г.</p> <p>Индекс 51395</p>	<p>При перепечатке ссылка обязательна</p> <p>Газета набрана и сверстана на компьютерной базе «Ас-Салам»</p> <p>Отпечатана в ООО «Дом печати» пр. Акушинского, 20 Заказ № _____</p> <p>Сдано в печать 30 апреля 2012 г. в 22:00</p>	<p>Тираж 3.100 экз.</p> <p>Адрес редакции: 367015 РД, г. Махачкала, ул. Азиза Алиева, 2.</p> <p>Телефон: (8722) 61-00-64</p> <p>E-mail: assalamweb@gmail.com web: www.assalam.ru</p>
--	--	--	--	--

Жуьмя йикъан лайихлувилер

Жуьмя югъ – им гъар са гъафтеда авай мусурманрин пак югъ ва сувар я. Аллагъ-Таалади пак Къуръанда лугъузва (мана): «Эй иман гъанвайбур! Жуьмя кпунал эвер гайила куьне капI ийиз тади ая, алвер тур, икI авун куьн патал хъсан я, квез идакай хабар аватIа» («Аль-Джуму'а» сура, 9-аят). Пайгъамбардин ﷺ гъадисда лагъанва: «Киш югъ чувудриз, гъяд югъ хашпарайриз ва жуьмя югъ мусурманриз багъишнава. И юкъуз мусурманриз хъсанвал, берекат ва няметар ракъурзава».

Макъала:
Мугъаммад Фахруддин

Малум тирвал, мусурманар вацран календардай физва, икI хъайила жуьмя йиф эвел ва югъ ахпа алуькзава. Яни хемис йикъан няниз рагъ акIайла (гъетрен кпунин азан гайила) жуьмя алуькзава ва жуьмя йикъан рагъ акIидалди ам давам жезва. Пайгъамбардин ﷺ гъакъикъи гъадисдай аквазвайвал, жуьмя югъ гъатта Сив хуьнин ва Къурбанд суваррин йикъарилайни, гъакIни Ашурадин йикъалай фазилатлуди я. Анжах Арафадин югъ, Пайгъамбар ﷺ хайи йиф ва Лайлат аль-Къадр жуьмя йикъалай вине ава. Жуьмя юкъуз авур сувабарни гунагъар са шумуд сеферда артух жезва. Гъавилай гъафтеда садра къвезвай и юкъуз гъаф сувабар къазанмишиз, гунагърикай яргъа жез чалишмиш хъухъ, гъурметлу зи мусурман стхаярни вахар. Жуьмя юкъуз кечмиш хъайи муьминдиз Аллагъдин ﷻ рекъе тухвай женгина телеф хъайи шагиддин дережа гуда ва ам сурун азабдикай къутармиш жеда. Хемис йикъан рагъданин кпунилай къулухъ жуьмя йикъахъ гъазур жез эгечIна кIанда. Жуьмя йифиз ва юкъуз Пайгъамбардин ﷺ пара салаватар кIелун сунна я, 300 сеферда къванни кIелиз алахъна кIанда. Аллагъдин Расулдин ﷺ гъадисда лагъанва: «Гъафтедин виридалайни лайихлу югъ жуьмя югъ я, а юкъуз куьне зал гъафни-гъаф салаватар кIела, гъикI хъи абур зал агакъзава». Жуьмя юкъуз ва адалай вилик квай хемис юкъуз сив хуьн меслят къалурзава, амма къилди жуьмя юкъуз сив хуьн меслят къалурзавач (карагъат). ГъакIни садакъаяр паюн, мукъва-къилийрин, иллаки диде-бубадин къилив мугъмандиз фин, начагъбурал са къил чIугун, багърийрин сурарал фин, мугъманар къабулун патал жуьмя кутугай югъ я. Экуьнин кпунин азан гайидалай къулухъ ва жуьмя кпунал фидалди жуьмя йикъан суннат жендек чуьхуьн хъсан я. ГъакIни и юкъуз чIарар ва кикер куьруь авун, бедендизни парталриз атирар ягъун, цIийи ва я миьхи лацу парталар алуькун сунна я. Жуьмя капI ийизвай хуьре ва я шегъерда яшаммиш жезвай акъулдиз ва яшдиз тамам мусурманри жемятдалди ийизвай ферз жуьмя кпуну иштирак авуна кIанда. Пайгъамбардин ﷺ лагъанва: «Жуьмя капI авун гъар са мукалляфдин (балугъ хъанвай ва акъулдиз тамам мусурман) буржи я». Жуьмя капI авун ферз тир инсанриз адан азан гайидалай къулухъ алвердал ва я маса кIвалахрал машгъул хъун гъарам я, мискIиндиз тади авун лазим я. Жуьмя кпунал экуьнахъ фад хъиз физ алахъна кIанда. Пайгъамбардин ﷺ лагъанва: «Жуьмя кпунал сад лагъай сятина фейидаз деве садакъа гайила жезвай къван суваб, къвед лагъай сятина – жунгав гайила жезвай къван суваб, пуд лагъай сятина – гер гайила жезвай къван, къуд лагъай сятина – верч гайила жезвай, вад лагъай сятина – вечрен кака гайила жезвай къван суваб кхъида, ахпа малаикри сувабар кхъизвай чарар кIватIзава ва имамдин хутIбадихъ яб акалзава. Къейд авун лазим я хъи, ибур адетдин сятер туш, экуьнин азандилай жуьмя кпунин азанда кIан авай вахт и вад сятинал пай жезва.

Мазгъабар ва абуруз табиь хъун

1 « Имам Агъмада лагъана: «Динда такълиддиз (имамдин фикирдиз табиь хъун) чка авач лугъузвай кас Аллагъдин ﷻ ва Адан Расулдин ﷺ вилик фасикъ (гунагъкар) я, гъикI хъи а касди вичин гафаралди Сунна ва асгъабрилайни табиинрилай атанвай рехъ терг ийизва, чирвилер квадарзава ва а кас вичин къетлен фикирдал бинеламиш хъана ягъалмиш жезва. Мазгъабрин имамар вири Агълу-с-Сунна валь-Джамаа, гъадисдин инсанар я, абуру чал чирвилер агакъарна. Чна абурувай гъадисар чирна. Абур ихтибар гъуниз ва табиь хъуниз, абурун фикир къабулуниз лайихлу имамар я. Абур цIийивилерин патал алачир. Абур квелай вилик яшаммиш хъайи инсанар я, гъавилай абуруз табиь хъухъ, чирвилер къачу ва чирвилер це. Куьмек Аллагъди ﷻ гузва» («Табакъат аль-Гъанбалия», 1-том, 31-чин).

Идалайни гъейри имам Агъмада лагъана: «Эгер инсандин вилик Пайгъамбардин ﷺ, адан асгъабрин ва я табиинрин гафар авай ктабар хъайитIа, адан абурукай вичин рикIиз кIан хъайибуруз табиь жедай ихтияр авач. Ада чарасуз а гъадисрикай илим авай инсанривай хабар къуна кIанда – абуруз табиь жедай ихтияр авани, я тахъайтIа авачни, анжах идалай къулухъ ам адан табиь хъайитIа, дуьз жеда» (Ибн Къайим, «...Аль-Илям», 1-том, 44-чин). Бъзи алимри лагъана: «Абу Гъанифадин ва я Шафиидин фикирдиз табиь жедалди, гъадисдиз табиь хъун хъсан я». И гафариз имам аз-Загъабиди вичин «Сияр а'лям ан-Нубаля» ктабда ихтигъ баян гузва: «Им хъсан я, амма а гъадисдикай имам Абу Гъанифадин ва Шафидиз барабар, месела, Малик, Суфьян, Лейс хътин имамри гаф лагъана кIанзава. ГъакIни а гъадис гъакъикъиди ва къене патан нукъсанрикай ('илля) миьхиди хъана кIанда. ГъакIни а гъадисдин къаншарда, ам инкар ийизвай Абу Гъанифа ва Шафии асаслу хъанвай гъадис хъана кIандач. Амма гъакI, имамрин фикирар кваз такъуна гъакъикъи гъадисдал амал ийидай ихтияр авач» («Сияр а'лям ан-Нубаля», 16-том, 405-чин). Бес гила чеб гъадисдиз табиь жеда лугъузвай авам жегъилри вуч лугъуда? И дуьньядиз машгъур алимар саляфар ва халифар абуру ягъалмишвиле тахсирлу ийида жал?

Вад лагъай адалатлу халиф лугъудай тIвар ганвай Умар бин Абдулазиз лагъана: «Анжах квелай вилик хъайи имамрин фикиррихъ галаз къадай фикир куьне къабул. Вучиз лагъайтIа абуруз квелай гъаф чизвай» («Баян фадль ильм саляф 'али ильм халиф», 57-чин). Саялфрин имам Ибрагъим ан-Нахаиди лагъана: «Гъадисдин ван хъайила, ам къабулзавай гъадис ятIа зун килигзава. Къабулзава хъайитIа, за адал амал ийизва, къабул тийиз хъайитIа, тазва» («Аль-Хульят аль-Авлия», 4-том, 225-чин). Муджтагъид Абдуллагъ ибн Вагъба лагъана: «Зун 360 алимдал дуьшуьш хъана, Маликни Лейс тахъанайтIа, зун илимда ягъалмиш жедай. Адавай хабар къунай: «ГъикI?» Ада жаваб гана: «За гъадисар кIватIуниз гъаф вахт серф ийизвай ва гъар гъилера заз ван хъайи цIийи гъадис имам Маликаз ахъайзавай, ада заз лугъузвай: «И гъадисдиз табиь хъухъ, идаз жемир» («Тартиб аль-Мадарик», 2-том, 427-чин).

Инал гъайи къван зурба имамрин саляфрин гафарай чаз аквазва хъи, гъакI гъадис чир хъун, гъатта ам гъакъикъиди ва я зайифди ятIа чизватIани, адал амал авун патал бес жезвач. А гъадисдин гъакъиндай факъигъди акъуднавай къарардиз килигун лазим я. Анжах факъигъри гъадисриз баян гузва ва абуру гъадисдин гъакъиндай къабулнавай фетвадиз чун табиь хъана кIанда. Им Ибн Вагъбан гафарини субутарзава: «Гъадис – им алимрилай гъейри амай вири инсанар ягъалмиш хъунин себел я» («Тартиб аль-Мадарик», 1-том, 96-чин). ГъакIни Ибн Вагъба лагъана: «Фикъгъдин имам авачир гъар са гъадисдин алим ягъалмиш жеда. Нагагъ Аллагъ-Таалади заз имам Маликавай ва Лейсавай чирвилер къачудай мумкинвал ганачиртIа, зун рекъидай» («Аль-Джами»). Ингъе имамар-мугъаддисар саляфар Къуръандайни Суннадай къарар акъудиз жедай алимрихъ муьгътеж тир. Амма алай вахтунда акъатнавай чеб салафитар (салафитар – гъижрадин сифте пуд асирда яшаммиш хъайи алимриз табиь жезвай инсанар) я

лугъузвай авам жегъилри чеб мазгъабрихъ муьгътеж туш лугъузва. Гъакъикъи салафитар мазгъабриз табиь жезвай чунни куьн я, гъурметлу мусурман стхаяр, вагъабитар анжах гафаралди салафриз табиь жезва.

«Зи мазгъаб гъакъикъи гъадис я»

Мазгъабриз табиь тежезвай инсанри (вагъабитри) делил хъиз къуд мазгъабдин имамри лагъай ихтигъ гафар ишлемишзава: «Зи мазгъаб гъакъикъи гъадис я, эгер зи фикир гъадаз акси ятIа, ам туна куьн гъадисдиз табиь хъухъ». Гъайиф хъи, жергедин мусурманар ва гъакIни чи халкъдин арада къал твазвай инсанарни имамри и гафар низ талуькъарнаватIа гъадан гъавурда акъазвач. Бес гъар са инсандиз гъадисар авай ктаб ахъайна гъакъикъи гъадисдиз табиь жедай ихтияр авани. Гъа са вахтунда абуру ихтигъ важиблу шартлариз гъич фикирни гузвач: ам къуватдай вегъенвани ва я вегъенвачни, ам умуми гъадис яни, я тахъайтIа хъуси, гъа темадай маса гъадисар авани ва я авачни? ИкI хъайитIа, иджитгъаддин (Къуръандайни гъадисрай къарар акъудун) имам-



ринни жергедин мусурманрин арада вуч тафават ава? Бес вучиз ихтигъ еке алимар атI-Тагъави, Ибн Сурайдж, аль-Кудури, ас-Сархаси, аль-Джувайни, аль-Гъазали, ан-Навави ва масабур чпихъ гъуль ацIай илим авайтIани къуд мазгъабдикай садаз табиь хъана? Абурухъ гъадисрин ктабар авачир жал?! Ва я абурухъ алай вахтунин бъзи жегъилрилай тIимил чирвилер авайни?

Жаваб яз чавай имам ан-Нававидин гафар гъиз жеда. Ада лагъана: «И гафарин мана гъар са гъадис гафба-гаф гъавурда акъун Шафиидин мазгъаб я лагъай чIал туш. ИкI хъанайтIа, вахтуналди никягъ авун гъалал я лугъунни Шафиидин мазгъаб жедай, гъикI хъи, адан (вахтуналди никягъ) гъакъиндай атанвай Бухаридин гъакъикъи гъадисар ава. Ихтигъ никягъдин гъалалвал тестикъарзавай гъадисар гъакъикъибур я, анжах абур къуватдай вегъенва. А гафар «мазгъабдин муджтагъид» (мазгъабдин муджтагъид – им Къуръандайни Суннадай, анжах са мазгъабдин къене къарар акъуддай ихтияр авай алим я) лугъудай дережадиз акъатнавай алимриз талуьк я. Ихтигъ алимдин виликни са шартI ква: вичиз жагъанвай гъадисдикай имам Шафиидиз хабар авачир лагъана гъисаб авун ва я ам гъакъикъиди тирди чир тахъун я. Ибур лагъайтIа, анжах Шафии фикъгъдин (къанун) вири ктабар ва абура гъанвай делилар кIелайдалай къулухъ чир жеда. Им лап четин кIвалах я, гъавилай анжах тIимил инсанар ихтигъ дережайрив агакъна. Бес имам Шафииди ﷺ гъакъикъи гъадисар къерехда тазвай, абурал амал ийизвачир, им лагъай чIал я хъи, адан икI ийидайвал са гъихътин ятIани делил авай. Месела, гъадис къуватдай вегъенва ва я адахъ хъуси мана ава, я тахъайтIа ам гафба-гаф гъавурда акъан тийизвай гъадис я.

«Танвир аль-Къулюб» ктабдай.

Ражаб — Аллагъдин ﷻ Варз

«РАЖАБ ВАЦРА - ЦАДА, ША'БАН ВАЦРА - ЯД ГУДА, РАМАЗАНДИН ВАЦРАНИ - БЕГЪЕР КІВАТІ ХЪИЙИДА»

Ражабдин варз Сад Аллагъди лап чѳехи мергъяматлувал ийизвай (Ражаб, Ша'бан, Рамазан) пак варцарикай сад я. И варцара хъсан крар, ибадат авунай Аллагъди ﷻ вичин мергъяматлувал, сувабар ва гъакни пис ківалах авурла гузвай жаза, гунагъар са шумуд сеферда артухарзава. Гъа икІ, амал авур мусурманриз Къияматдин юкъуз гзаф къезилвилер жеда.

Макъала:

Мугъаммад-Гъабиб Къагъиров

«Ражаб» гаф пуд гъарфуникай (араб чІала ачух сесер авач) ибарат я: «р» - «рагъмат» (Аллагъдин ﷻ мергъяматлувал лагъай чІал я), «ж» - «журмул абди» (Аллагъдин ﷻ лукІарин гунагъар лагъай чІал я), «б» - («Бирру-л-Лагъи Таала») - Аллагъдин ﷻ мергъяматлувал лагъай чІал я). Иниз килигна, Ражабдин вацра ибадат авур инсанрин гунагърилай Аллагъди ﷻ гъил къачузва.

Бухариди гъизвай гъадисрикай садай аквазайвал, «Ражаб» Женнетдин вацрадикай садан тІвар я. Ана авай ядни некѳеделаи лацу ва виртѳеделаини ширин я. Анай ядни анжах Ражабдин вацра сив хвейибурувай хъваз жеда.

Аллагъдин ﷻ Расулди ﷺ лагъанва: «Ражаб – Аллагъдин ﷻ, Ша'бан – зи, Рамазанни - зи умматдин варцар я». Алимрини лугъуза: «Ражаб вацра - цада, Ша'бан вацра - яд гуда, Рамазандин вацрани - бегъер ківатІ хъийида. Ражаб – мергъяматлувалин ва гунагърилай гъил къачудай, Ша'бан - жува-жув ми хъи ийидай ва рубъламишдай, Рамазанни - няметар къазанмишдай варцар я».

Ражабдин 27-ийфиз чи Пайгъамбар ﷺ аламатдин тегъерда цаварал фена.

Лугъуда хъи, Ражабдин вацра са дишегълиди «Аль-Акъса» мискІинда гъар юкъуз 12 агъзур сеферда «Ихлас» сура кѳелиз хъана. АлуқІдай шей авачиз, ада вичин къуьнерихъ сун парчадин кІус вегъезвай. Ахпа ада вичин хчивай, вич къейила, сурук гъа и парчадин кІусни кутун тІалабнай. Амма хчин и кар рикѳелай фена. Ахпа адаз ахварай вичин диде аквада, адани лугъуда: «Зун валай нарази я, вуна зи веси къилиз акъуднач». Теспача хъайи гада къарагъна парчадин кІусни гъаз сурарал рекъе гъатна. Сур эгъуьнай ам пагъ атІана амукъна – сурук диде кумачир. Ахпа адаз ихътин гафарин ван хъана: «Ваз чизвачирни мегер, Ражабдин вацра заз ибадат авур кас За сура къилди тан тийидайди?» Маса гъадисда Пайгъамбарди ﷺ лугъуза: «Талабуниз ваъ лугъун тийидай вад ийф ава: Ражаб вацран сад лагъай ийф, Ша'бан вацран къуд лагъай ийф, жуъмядин, Сив хуьнин ва Къурбанд суваррин ийфер».

Абу Са'ида ахъайна: «Са сеферда Ражаб вацран сад лагъай юкъуз зун Пайгъамбардин ﷺ къилив



атана. Ада ﷻ лагъана: «Я Аба Са'ид, ваз виридалайни хъсан, берекатлу югъ гъим ятІа чидани? Ражаб вацран сифте йифиз зи къилив Жабраил малаик ﷺ ата-на ва лагъана: «Ражабдин сифте йифиз малаикди эвер гузва: «Эй инсанар, гунагърилай гъил къачузвай варз алуқънава, и вацра туба авурди бахтлу кас я».

Сиверинни ибадатдин суваб

Ибн Мас'уда ﷺ Пайгъамбардин ﷺ гъадис ахъайна: «Ражаб вацран сад лагъай юкъуз сив къур касдивай Жегъеннем, чилинни цавун арада гъикъван мензил аватІа, гъакъван яргъа жеда. Ражабдин пуд юкъуз сивер хвена ва абурун йифериз ибадат авур касдиз пуд агъзур йисан къене гъар юкъуз сив хвейи ва йифиз ибадат авур къван суваб жеда».

Гъадисда лагъанва: «Къияматдин югъ алуқъайла, эвер гуда: «Гъинава Ражаб вацра сивер хвейи, ибадат авурбур?» И арада нурди къунвай Ражаб вацра ибадат авур ксар акъатда ва абурун гуъгуьна аваз Жабраил, Микаил, Исрафил малаикар ﷺ къведа, гъазурнавай чкадал агакъайла, абур Аллагъдиз ﷻ сужда ийида. Аллагъ-Таалади абуроз лугъуда: «Хкаж куь къилер, куьне дуьньяда авайла авур къван суждаяр бес я, гила куьн гъамишалуъгъ Женнетдиз алад!» Мад гъадисда лагъанва: «Ражаб вацракай къве юкъуз сив хвейи касдиз гъисабна куьтягъ тежер сувабар жеда. Куьне Ражаб вацраз гуьрмет ая, кез Аллагъ-Таалади Къияматдин юкъуз гуьрмет ийида. Ражаб вацран сифте, юкъван ва эхиримжи йифериз жендек чуьхвей кас дидеди хайи юкъуз хъиз гунагърикай ми хъи жеда». Мад Пайгъамбарди ﷺ лагъана: «Ражаб вацракай цІуд юкъуз сив хвейи касдиз Аллагъди ﷻ къве лув багъишда, абурун куьмекдалди ам СиратІ муькъветлай цІайлапан хъиз фида. Женнетда са къеле ава, аниз Ражаб вацра сив хуьн тавурдавай гъахъиз жедач». Абу Дардади ахъайнавай гъадисда лагъанва: «Ражаб вацракай са юкъуз сив хвейи касдиз вичин уьмуьрда югъди сивер хуьз, йифди ибадат авур къван суваб жеда. Са вацра сивер хвейи касдиз

цаварилай эвер гуда: «Эй Аллагъдин ﷻ вали (кІаниди), шад хъухъ, ваз Женнет къисмет хъана». Мад Пайгъамбарди ﷺ лагъана: «Ражаб вацракай вад юкъуз сив хвейи кас сурун азабрикай къутармиш жеда, рууд юкъуз – чини вацра хъиз нур гуз сурай къарагъда, ирид юкъуз – ирид Жегъеннемдин ракІарар агал жеда, муьжубд юкъуз – муьжубд Женнетдин ракІарар ахъа жеда, цІукъуд юкъуз – гъич саданни вилериз такур, япариз ван татай, гъич фикирдизни атун тавур няметар Аллагъди ﷻ гуда, цІекІубд юкъуз – Аллагъди ﷻ адаз Ибрагъим ﷺ ва Адам пайгъамбаррин ﷺ квалерин патав Женнетда кІвал эцигда».

Пайгъамбардин ﷺ асгъаб Савбана ﷺ ихътин ихтилат авунва: «Са сеферда чун Пайгъамбардихъ ﷺ галаз сурарин патавай фидайла, ам акъваз хъана кІевиз шехъна. За хабар къунай: «Я Аллагъдин Пайгъамбар ﷺ! Вун вуьчиз шехъзава?» Ада ﷻ жаваб гана: «Я Савбан, и ксар сурун азабрик ква, за абур патал дуьа авуна». Ахпа Пайгъамбарди ﷺ давамарна: «Я Савбан, эгер и ксари са юкъуз сив хвена ва са йифиз чин Халикдиз ибадат авунайтІа, абур ихътин азабрик жедачир». За адавай хабар къуна: «Я Аллагъдин Пайгъамбар ﷺ! И вацра са юкъуз сив хуьни ва са йифиз Аллагъдиз ибадат авуни сурун азабрикай хуьдани?» Пайгъамбарди ﷻ жаваб гана: «Къин хуьй зун гъахъ гъаз Пайгъамбар яз ракъурайдал, Ражабдин вацра са юкъуз сив хвена ва са йифиз ибадат авуна вичиз са йисуз сив хвейи ва вири йифер ибадатда акъудай къван сувабар кхъин тавур гъич са мусурманни амукъдач». Абу Гъурайрадилай ﷺ атанвай гъадисдай аквазайвал, и вацра 27 юкъуз сив хвейи касдиз 60 вацра сивер къур къван сувабар кхъида». Айшади ﷺ чал агакъарнавай гъадисрикай сада лагъанва: «Пайгъамбаррилай ﷺ, абурун муькъва-къилийрилай ва Ражаб, Ша'бан ва Рамазандин варцара сив хвейибурулай гъейри амайбур вири Къияматдин юкъуз гъарарат жеда».

Къуй Аллагъ-Таалади чаз Ражабдин варз ва амай пак варцар лайихлу къайдада къиле тухудай къуват гурай! Амин.

Суьгуьрчивал

Гуьрметлу мусурман стхаярни вахар, эхиримжи вахтара чи халкъдин арада суьгуьрчивал гзаф машгур хъанва. Килигдайбур, иллаки дишегълияр пара жезва. Абурувай неинки инсанриз куьмек гузвач, гъакІ зиянни гузва ва динсузвилел гъизва. Сулейман пайгъамбардин ﷺ девирда шайтІанривай цаварал хкаж хъана малаикри са нин ятІани къиникъдикай ва я гележегда жедай маса вакъияйрикай ийизвай ихтилатрихъ яб акализ жезвай. Ван хъайи ихтилатрик шайтІанри са пудкъанни цІуд табни кутун хъувуна чеб килигдай ксар я, жинеррихъ галаз алакъа авайбур я лугъузвай инсанрал агакъарзавай.

Макъала:

Сулейман-гъажси Тагъибексов

Ингъе, Исраилан рухвайрин (чувудар) арада жинерриз гележегда вуч жеда тІа чизва, лугъудай фикирди вичин чка къуна. Гъа вахтунда Сулейман пайгъамбарди ﷺ вири суьгуьрчийрин ктабар кІватІна са сандухда туна ва вичин тахтунин кІаник квай чилик кутун эмирна. Адан тахтунин патав шайтІанривай агатиз жезвачир. Муькув хъайила, абур кузвай. Пайгъамбарди ﷺ халкъдиз лагъана: «Заз са нивай ятІани, жинерриз сир чизва, лагъана ван хъайитІа, за а касдин къил атІуда».

Сулейман пайгъамбар ﷺ ва и ктабар чилик квайди чизвайбур вири и дуьньядилай феидалай къулухъ Исраилан рухвайрин къилив инсандин сифетда аваз иблис атана. Ада абурвай хабар къуна: «Къимет авачир хазина гъина чуьнуьхарнаватІа за кез ахъайдани?» Адавай ахъаюн тІалабна. Иблисди тахтунал ишара авуна ва адан кІаник квай чил эгъуьнун эмирна. Инанмиш хуьн паталди иблисди алава хъувуна: «Эгер анай хазина жагъун тавуртІа, куьне зун йикъ». Инсанри эгъуьнна ктабар авай сандух чиликай хкудай арада иблисди лагъана: «И ктабрин куьмекдалди Сулеймана ﷺ дуьньядал, халкъарал ва гъайванрал гъакимвал авуна». ИкІ лагъана иблис вич квахъна.

Идалай къулухъ Сулейман ﷺ суьгуьрчи тир лугъуз ванер ва сесер акъатна, адаз атанвай диндин ктабар гадарна, чувудри суьгуьрчивилин ктабар ишлемишиз эгечІна. Гъавилай суьгуьрчивал гзафни гзаф чувудрин арада адет хъанва. Аллагъ-Таалади Мугъаммад ﷺ пайгъамбар тирди цаварал хкаж жез хъхъанач. Хкаж жез алахъайлани абурал цІун къванер аватна. Сулейман пайгъамбарни ﷺ Аллагъди ﷻ Къуръандин аятдин куьмекдалди бугътенрикай ми хъи авуна. Суьгуьрчивал динда ихтияр авай шей я, лугъузвай кас кафирдиз элкъезва.

Суьгуьрчивал – им иблисдиз муькъва ийизвай ківалах я, ам адан куьмекдалдини ийизва. Суьгуьрчивилин макъсад гъакъикъат чурун я, адан куьмекдалди хизанрал чуру крар гъизва, хизанар чуқІурзава, гуьлуьнни папан арада къалар твазва, фикирар дегишарзава ва мсб. Суьгуьрчийр гъикъван алахъайтІани, абуралай гъич садрани пайгъамбарривай хътин крар ийиз алакъдач. Месела, мейитдал чан хкиз, гуьл ва я варз къве патал пай ийиз ва мсб.

Бану Зарикъ несилдай тир Асаман хва Лабид суьгуьрдалди Мугъаммад Пайгъамбар ﷺ запабра тваз алахъна. Жабраил малаикди ﷺ и сир Пайгъамбардиз ﷺ ачухна ва ада Зарван тІвар алай къуйдин кІанай цІусад сеферда тІвал гъалнавай са затІ акъудна. Мугъаммад Пайгъамбарди ﷺ «аль-Фалакъ» ва «ан-Нас» сураяр кѳелиз-кѳелиз и тІвалар ахъайиз эгечІна. Гъар са тІвал алаатайла адаз регъят жез башламишна. Гуьрметлу мусурманар, суьгуьрдикай чаз гъа и къве сурадин куьмекдалди хуьн эмирнава.

Ваз кьейи стхадин як нез кІан жедани?

Алай вахтунда чи халкъдин арада жуьреба-жуьре руьгъдин азарар райж хьанва, ихътин азарар акадай инсанар диндивай къакъатзава, и азарри абур авур хъсан амалар барбатІзава ва Къияматдин юкъуз абур са хъсан кІвалахни амачиз амуькда. Ихътин чІуру азаррикай сад гъибет я, адакай чун исятда рахада.

Макъала:
Исрафилъ Мухумаев

Гъибет – им жуван мусурман стхадикай (вахкадай) ам алачир чкадал адаз ван хъайитІа бегенмиш тежедай гафар лугъун я, гъатта абур гъахъ гафар яз хъайитІани. Бязибуру лугъузва хъи, за адан чинални гъа и гафар лугъуда, заз адахъай кичезвач ва адан далудихъ пис рахазва. Гъа икІ, абур гъалатІ жезва. ГъикІ хъи, ам гъикъван викІегъди ятІани, гъатта ам мусурмандин далудихъ рахазмай къван ада гъибет ийизва. Бязибуру идаз лазим тир фикир гузвач ва чарадакай рахадай мумкинвал хъанмазди ам “жакъваз” башламишзава. Чи играми Пайгъамбарди ۞ лагъана: «Аллагъди ۞ зун цаварал хкажай йифиз зун Жегъеннемдиз килигна ва анай заз мейитрин як незвай инсанар ақуна. За Жабраилавай абур вуьжар я лагъана хабар къуна. Ада абур инсанрикай гъибет, буюгътен авурбур я лагъана» (Агъмад).

Аллагъ-Таалади Къуръанда лагъанва: «Куьне сада-садакай гъибет ийимир. Квекай садаз къванни куь квейи стхадин як нез хуш жедани? Квез и кар такІан жедая хъи, гъавилай адакай гъибетни ийиз Аллагъдихъай ۞ кичІе хъухъ («Гъужурат» сура, 12-аят). Ингъе, стхадин далудихъ рахун Аллагъди ۞ адан мейитдикай як тІуьнив гектигзава. ГъакІни гъибетдиз ва буюгътендиз яб гун гъарам я. ГъикІ хъи, гъадисда лагъанва: «Яб гузвайди, лугъузвайдан шерик я». И гъадисдай чаз аквазва, гъибет ийизвайдаз жезвай къван гунагъ адаз яб гузвайдазни жезва. Эгер мусурмандин вичин стхадикай пис рахаз акуртІа, ада ам чІуру мецеривай хвена кІанда. Пайгъамбарди ۞ лагъана: «Вичин стхадин намус хвейи касдин чин Аллагъди ۞ Къияматдин юкъуз цІаюникай хуьда».

Са юкъуз Гъасаназ хабар гана: «Я Абу Саййид (Гъасан), атІа флан касди вакай гъибет авуна». Гъасана лагъайтІа, вичикай гъибет авур инсандин килив фена, адаз са къаб аЦай хурмаяр багъишна лагъана: «Вуна заз ви хъсан кІвалахар багъишнава лагъана зал ван агакъна, гъавилай за ваз хурмаяр гуналди чухсагъул лугъузва».

ГъакІни Ибн Мубаракавай гъибетдикай хабар къурла, ада лагъана: «Эгер за гъибет ийизвайтІа, за ам зи хайи дидедикай ийидай. ГъикІ хъи, зи хъсан кІвалах багъишиз жедайбурукай ам виридалайни лайихлу инсан я». И суьгъбетрай чун гъавурда акъазва, гъибет авур касдин сувабар ада ам никай авунатІа гъадаз жезва. Анаса ۞ агакъарнавай гъадисда лагъанва: «Сив хвейила ва амай хъсан кІвалахар авурла жезвай суваб къуд амалди барбатІзава: гъибет, тапарар, фитне ва чара дишегълийриз килигун».

Муслима агакъарнавай гъадисда лагъанва: «Пайгъамбарди ۞ вичин асгъабривай хабар къуна: «Квез муфлис (банкрот) вуьж ятІа чидани?» Асгъабри жаваб гана: «Муфлис гъич са диргъемни авачир инсан я». И арада Пайгъамбарди ۞ лагъана: «Муфлис и дуьньяда кІпар авур, сивер хвейи ва гъа са вахтунда чарабурукай гъибет, буюгътен авур кас я. И дуьньяда ам никай раханатІа Къияматдин юкъуз абур атана адавай вири хъсан амалар вахчуда, са сувабни амачиз амуькда ва ам Жегъеннемдиз гадарда». Къуй Аллагъ-Таалади чакай халисан мусурманар авурай ва зарар гузвай гъилерикайни мецерикай чун хуьрай! Амин.

Пайгъамбардин ۞ асгъабар Дагъустанда

1 ۞ мишна, яни гъижрадин 22-йисуз (Аллагъдин ۞ Расул ۞ рагъметдиз фена 11 йис алатайла), григорян календардин 643-йисуз (маса риваятта Ислам Дагъустандиз Усман бин Аффана халифатдиз регъбервал гузвай вахтунда гъижрадин 32-йисуз атана лагъанва. Тарихдин алмир сад лагъай гаф гъахълуди яз гъисабзава). Халиф Умар ас-гъабдин эмирдалди тежрибалу къушунрин кьил Суракъат бин Амр (адаз Зуннун лугъудай) тир ва чи чилел ада Армениядин патяхъай кам вегъена. Вилик кваз физвай мусурманрин къушунрин кьиле Абдуррагъман бин Рабаи, къушундин са лувун кьиле Гъузайфа бин Асад ва масадан Бакир бин Абдуллагъ акъвазнавай. Къушун герекзавай такъатралдини, яракъдал таъминарзавайбурун кьиле авайди инал тІвар къур Абдуррагъманан стха Салман бин Рабаи тир (ибур вири Пайгъамбардин ۞ асгъабар я). Гъа икІ, Суракъат Армениядин сергъятрив агакъна ва ада Армениядин пачагъ Шахриярахъ галаз ислягъивилин икърар кутІунна. Гъич са касдин ивини экъич тавуна мусурманар Армениядай Дагъустандин чилел атана, Дербент вахчуна ва адан мукъварал яшамин жезвай инсанрихъ, иллаки хазаррихъ галаз жентгъ тухуз башламишна. Хазаррихъ Баланджарда зурба къушунар авай.

И арада мусурманриз куьмек яз Сириядай мад къушунар атана, абурун кьиле Гъабиб бин Масляма акъвазнавай. Хазаррихъ галаз феи даяеда мусурманрин къушунрин кьил Суракъат телеф хъана ва адан чкадал халифдин эмирдалди Абдуррагъман бин Рабаи акъвазна. Ахпа Баланджар шегъердин патарив хазаррихъ галаз кьиле феи четин женгера Абдуррагъман бин Рабаидикайни шагъид хъана. Гъа и женгина гзаф мусурманар телеф хъана. Ибн Касира кхъизва хъи, Абдуррагъманан бедендай цавариз хкаж жезвай нур акурла (адан бедендай нур акъатиз акурла Зуннун, яни «нурдин сагъиб» тІвар гана), хазарри адан мейит вахчуна чпихъ галаз хутахна. Къурамат хъайила хазарри (абур чувудрин диндиз табий жезвай) Зуннуран сурун килив фена, адан гъуьрметдай марф тІалабзавай ва Аллагъди ۞ абуроз марф гунни ийизвай. Им тавассуль гъакъикъат тирди тестикъарзавай инкар тежедай делил я: сад лагъайди, идакай Ибн Касира вичи кхъизва, ам лагъайтІа. Къуръандиз баян ганвай машгъур муфассир, гъадисрин илим чизвай мугъаддис, шариат ва тарих чизвай зурба алим я; къвед лагъайди михъи касдин гъуьрметдай тІалабайла гъатта чувудриз Аллагъди ۞ жаваб гуз хъайила, бес Адаз муьтІуьгъ тир луклариз жаваб гун генани лайихлу тушни? Гъелбетда, я.



Идалай къулухъ Ибн Касира ахъайзава хъи, Саид бин Асан (Пайгъамбардин ۞ машгъур асгъаб, Арменияда халифдин векил) эмирдалди мусурманрин къушунрин кьиле Салман бин Рабаи (шагъид хъайи Абдуррагъманан стха) эцигна. Ахпа мад хазаррихъ галаз къати женгер башламишна Тарки лугъудай хуьруьн патав, и женгера пара мусурманар гъа жергедай яз Салман бин Рабаи шагъидар яз телеф хъана. И арада мусурманар къулухъ хъфена ва Салмананни адан юлдашрин мейитар Дербент шегъердин кеферпатан къерехдал алай кІунтІал кучудна. Абур кучуднавай чкадиз исятда Къирхляр (яни яхпІур асгъаб кучуднавай сура) лугъузва. Амуькъай къушунрикай бязибур Сириядиз рекъе гъат хъувуна, амма гзаф пай Джирджан ва Джилан лугъудай мусурманри вахчунвай кьве шегъердиз хъфена. Абурун арада гъуьрмет авуниз лайихлу кьве чехи асгъабни - Абу Гъурайра ва Салман аль-Фариси авай. Гила асул метлеб авайдакай: и кьве асгъаб «Асгъаб-с-суфа» лугъудай асгъабрикай тир ва Салман аль-Фариси Накъшубандия тІарикъатдин «къизилдин цІиргъина» пуд лагъай чкадал (Пайгъамбардилаини ۞ Абу Бақр асгъабдилаи ۞ алатайла) алай кас я.

Асгъаб-с-суфа вуьжар я? Мдинада авай Пайгъамбардин ۞ мискІиндин са патяхъай хурмадин тарцин хилералди кІевнавай къав алай секуь хътин айван эцигнавай. Ина кІвал, хизан авачир кесиб мусурманар яшамин жезвай, абуроз «асгъаб-с-суфа» лугъудай. Абурун къадар гагъ артух, гагъ тІимил жедай. Бязи вахтара абурун къадар 70 агакъдай. Бязи ктабра асгъаб-с-суфадик акатзавай вишелайни гзаф асгъабрин тІварар къунва. Яшамин

жедайвал чарасуз такъатралди абур Пайгъамбарди ۞ таъминарзавай. Ада ризкъидин гъакъиндай дарвал авачир асгъабривай асгъаб-с-суфадиз куьмек гун тІалабзавай. Абу Гъурайра гъа и асгъаб-с-суфадикай сад тир, ада лугъудай: «Агълу-с-суфа – Исламдин мугъманар я. Чаз я кІвал, я мал-девлет, я хизанар авачир. Садакъа атайла Пайгъамбарди ۞ вичиз адакай гъич са кІусни къачун тавуна вири чаз ракъурзавай. Савкъват хъиз са шей гайила, Пайгъамбарди ۞ адакай са живи вичиз къачузвай амайди вири асгъаб-с-суфадиз рекъе твазвай. Гъа икІ, ада чухъ галаз вичин савкъватар пайзавай». Фадл бин Убайда лагъана: «Аллагъдин Расулдин ۞ гуьгъуьна аваз жемят капІ ийидайла кІвачел акъвазиз тахъана каш фена къуват амачиз бязи асгъабар чеб-чпелай физвай. Ибур Асгъаб-с-суфа тир. КапІ кубтягъ хъайила Пайгъамбар ۞ чеб-чпелай феи асгъабрин килив фена абурун рикІер секинардай ва лугъудай: «Нагагъ квез Аллагъ-Таалади гъазурнавай няметрикай хабар авайтІа, квез куьн генани кесиб ва муьгътежбур хъана кІан жедай». Ислам чирун патал Мдинадиз къевзвай мусурманрин дестейри чпиз чирвилер Пайгъамбардихъ ۞ галаз гуьруьш хъуналди ва Асгъаб-с-суфадихъ галаз суьгъбетар авуналди къачузвай. Мукъвара Ислам къабулнавай къебилайриз Ислам чирун патал несигъатчи ракъурунин чарасузвал хъайила, ам Асгъаб-с-суфадикай ракъурзавай. Къуд халифдилаи, гъеле и дуьньяда амаз Женнетдин шад хабар ганвай цІуд асгъабдилаи ва Бадр женгина иштирак авур асгъабрлай къулухъ виридалайни вини дережадин асгъабар Асгъаб-с-суфа яз гъисабзавай.

КъатІ ама

Муса عليه السلام ва Хидр (Хизри) عليه السلام пайгъамбаррикай куъруъ риваят

ПАЙГЪАМБАРРИН ТАРИХДАЙ

Саид Афанди АЛЬ-ЧИРКАВИ

Эвел – алатай нумрайра

Са сеферда Муса пайгъамбарди عليه السلام вичин халкъдиз несигъат ийизвай. Аллагъдиз ﷻ шукур гъиз ада вичиз Халикъди ﷻ ганвай къван вири няметрикай ва лайихлувилерикай ахъайзавай. И арада яб гузвайбурукай сада хабар къуна: «Инсанрикай виридалайни гзаф чирвилер авайди вуж я?» Мусадини عليه السلام жаваб гана: «Зун». Аллагъ-Тааладиз ада лагъай «зун» гаф бегенмиш хъанач ва туъгъмет кваз лагъана: «Заз са лукI ава, адаз За арачияр галачиз чирвилер ганва ва адаз валай гзаф чирвилер ава». Пайгъамбарди عليه السلام вич адахъ галаз гуъруъш авун Аллагъдивай ﷻ тIалабиз, минетар ийиз эгечIна. Аллагъдини ﷻ адаз Хидр عليه السلام авай чка чирна.

Аллагъдин ﷻ эмирдиз табий хъана Муса عليه السلام Йуша пайгъамбардихъ عليه السلام галаз Хидрдихъ عليه السلام къекъвез фена. Чпихъ галаз абуру рекъиз фу ва къуррунавай балугъ къачуна. Гъа икI абуру Нагъару зайт лугъудай чкадин патав агакъна, ина «Айн аль-гъаят» лугъудай булах авай, и булахдин цивай къейдал чан хкиз жезвай. Гъа и булахдин патав раг гвай, ам Хидрдихъ عليه السلام галаз гуъруъш жедай чкадин лишан тир. Инал абуру ял ягъун патал акъвазна. Аллагъдин ﷻ къудратдалди «Айн аль-гъаятди» таъсир авурдалай къулухъ къуррунавай балугъдал чан акъалтна ва Йушадин гъилий экъечIна ада циз хкадарна. Мусадиз عليه السلام лагъайтIа, и керемат акунач. Абуру рехъ давамарна ва са къадар вахтунилай абуру мад ацукъна ял ягъун къетIна. Мусадиз عليه السلام Йушадиз عليه السلام лагъана: «И сиягъат себеб яз чун галат хъана, недайвал балугъ акъуд». Йушади عليه السلام юлдашдиз балугъдиз вуч хъанатIа ахъайна, идалай вилик Аллагъ-Таалади Мусадиз عليه السلام икI лагъанвай: «Куън Хидрдихъ عليه السلام галаз балугъдал чан акъалтдай чкада таниш жеда». «Ам чаз герекзавай чка я», - лагъана Мусадиз عليه السلام ва абуру булахдин патав хтана.

Мусадиз عليه السلام островдал капI ийизвай Хидр عليه السلام акуна. Ада Йушадиз عليه السلام лагъана: «Гила вун Гъарунан عليه السلام къилив ахлад». Ам элкъвена рахкурайдалай къулухъ, Муса عليه السلام Хидрдин عليه السلام къилив фена.

Муса عليه السلام Хидрдиз عليه السلام мукъва хъайила, ада салам гана: «Ас-саламу алайка, эй Муса, Имранан хва, ша буюр». «Ва аляйка ас-салам», - жаваб гана Мусадиз عليه السلام ва хабар къуна: «Ваз зун Муса тирди гъикI чир хъана?» «Закай ваз ни хабар ганатIа, Гъада заз вакайни хабар гана», - ихътин иер жаваб гана ада. Ахпа Хидрди عليه السلام мугъмандиз кландай шей авани лагъана хабар къуна. Мусадиз عليه السلام вичиз адавай илим къачуз кланзава лагъана ва адахъ галаз акъваздай ихтияр гун тIалабна. Хидрди عليه السلام лагъана: «Ваз захъ галаз акъваздайвал сабур бес жедач», - ва вич адаз хабар авачир сирдин илимдиз табий жезвайдакайни хабар гана. Мусадиз عليه السلام вичи сабурдивди илим къачуда ва наразивал къалурдач, лагъана гаф гана. Хидрди عليه السلام шартI эцигна: «Эгер вуна захъ галаз акъвазун ва зи терефдар хъун къетIнаватIа, заз гъич са суални гумир». Ихътин икърардалди абуру

чпин рехъ башламишна. Фидай рекъе абуру лагъадим суар гъалтна. Ина чиликай хкатнавай инсанрин къилин кларабар авай, абурукай бязибуруз килигиз пайгъамбарар фикирдик акатнавай. Хидрди عليه السلام ирид къилин кларабал ишара авуна абуру стхияр тирдакай хабар гана ва абурун виридан тIварар къуна. Ахпа абуру чпи-чпин тIварар лагъана ва куълуъ шуълуъярни кваз чпин дуъньядин уъмуърдикай ахъайна. Вичин вилералди ихътин аламат акур Муса عليه السلام Хидрдин عليه السلام чирвилерал тажуб хъана. Ахпа абуру рехъ давамарна ва гуълуън къерел агакъна. Садлагъана нуькI атана чIив-чIив ийиз абурун вилик гъавада элкъвез эгечIна. Ахпа ада вичин клуф цик кутуна, хкудна



Гуълуън юкъвал агакъайла Хидрди عليه السلام цIийи гимидин кланяй тIеквен акъудна.

ва вич зурзурна, лув гана хъфена. Са къадар вахт алатайдалай къулух а нуькI элкъвена хтана мад чIив-чIив ийиз, абурун вилик гъавада элкъвез эгечIна. Хидрди عليه السلام Мусадивай عليه السلام ваз и нуькIре вуч лугъузватIа чидани лагъана жузуна. Мусадиз عليه السلام вичихъ авай ачух илимдиз килигна ваъ лагъана жаваб гана. Аллагъ-Таалади сирдин чирвилерикай пай ганвай Хидрди عليه السلام баян гана: «НуькIре лугъузва хъи, Аллагъди ﷻ квез ганвай чирвилерин къадар цик кутуна хкудайдалай къулухъ зи кIуфал аламкъзавай цин стIалдилай са шумуд сеферда тIимил я». И гафарин ван хъайила Муса عليه السلام генани тажуб хъана. Мад абуру гуълуън къер къуна фена. Гъа икI абуру рекъе гъатиз гъазур хъанвай гуъле авай гими акуна ва чпизни гимидал акъахдай ихтияр гун тIалабна. Гуълуън юкъвал агакъайла Хидрди عليه السلام сивяй са гафни акъуд тавуна цIийи гимидин кланяй тIеквен акъудна. И амалдин сирдин манадикай хабар авачир Мусадивай عليه السلام секиндиз Хидрди عليه السلام авур кIвалахдиз килигиз акъвазиз хъанач. «Абуру чун пулсуз гимидал къабулна, чаз хъсанвилер авуна, бес идалай къулухъ гимидин кланяй тIеквен акъуддай ихтияр авани? – хабар къуна ада Хидрдивай عليه السلام. Мусадиз عليه السلام и амал бегенмиш хъанач,

вучиз лагъайтIа ам адан шариатдиз акси тир, адан шариатди чарадаз зиян гудай ихтияр гузвачир. «Захъ галаз сиягъат ийидайвал за ваз сабур бес жедач лагъаначирни къван?!» - лагъана Хидрди عليه السلام. Мусадиз عليه السلام багъишламишун тIалабна ва вичи гъич са суални гудач лагъана гайи гаф рикелдай алатнавайдакай хабар гана. Гъа икI гими къерел агакъна ва ада-лай эвичIайдалай къулухъ Мусадини عليه السلام Хидрди عليه السلام чпин рехъ давамарна. Гила абуру куъчедал къугъвазвай аялар гъалтна. Хидрди عليه السلام абурукай са хъсан абуру алай гада яна къена. «Вучиз вуна са тахсирни квачир аял яна къена?» - алатай сеферда хъиз мад Мусадиз عليه السلام вичин наразивал малумарна. И сефердани Хидрди عليه السلام

хкаж хъана ва малумарна: «Пачагъдин эмирдалди чна вири цIийи гимияр вахчузва». Абуру гими ахтармишиз эгечIна ва нуьксан жагъана – Хидрди عليه السلام чIурай чка. А чка акван тийидайвал ам халичадалди клевнавай. И нуьксан акурла абуру гими иесийрив туна ва чеб хъфена.

Ахпа ада гада яна къинихъ авай гъикмет ахъайна. Хидрди عليه السلام лагъана хъи, а гада кафир яз чIехи жедай ва ада вичин хъсан диде-буба ягъалмишардай. Гъатта лагъанва хъи, Хидрди عليه السلام гада яна къейила Мусадиз عليه السلام адаз туъгъмет авуна, хъел акатнавай Хидрди عليه السلام къейи гададин юрфан клараб акъудна, ам ялIукай михъна къалурна. Кларабал Аллагъдин ﷻ къадардалди икI къенвай: «Кафирун ля йуъмину биллягъи абадан» (Им гъич Аллагъдихъ ﷻ инанмиш тежедай кафир я). Гъич са арачини галачиз Аллагъ-Таалади Вичи Хидрдиз عليه السلام и чирвилер гана ва адакай Вичин къаст къилиз акъудай кас авуна.

Аквазвани, ягъалмиш хъанвай аялрикай диде-бубадиз авай зарардикай, гъатта абурукай кафирар хъун мумкин я! Аялар диде-буба патал – атирдин ни къвезвай цукъвер я. Дидедизни бубадиз абуру кланзава, гъатта абуру гъилераллаз тухуз гъазур я, амма чIехи хъайила, абуру диде-бубадин душманриз элкъвун, абуруз тIарвал авун ва къилел бедбахтвилер гъун мумкин я.

Са риваятда лугъузвайвал, хъсан амалдин гъич гел авачир а гадади чеб шадарда лагъана диде-бубадин умуд атIанвай, гъаиша адакай хъел авай ва пис дуъяр ийизвай.

Регъимлу Аллагъдиз пис гада себеб яз диде-буба Женнетдикай магърумари клан хъанач ва гъеле гъвечIизамаз адан чан вахчун, адан паталай абуруз берекатлу руш багъишна. Руш чIехи хъайила бубади ам са пайгъамбардиз гуълуъз гана ва адан гадайрикай пайгъамбарар хъана. Лагъанва хъи, абурун несилдик пудкъанни цIудав агакъна пайгъамбарар хъана. Амма квез чир хъухъ, чи шариатда яш балугъ тахъанвай аялар яна рекъидай гъич ихтияр авач, Хидрди عليه السلام гъакI авунатIани, гъатта и пайгъамбардиз авай хътин чирвилер авай касдизни ихтияр авач. Гъатта кафиррин аялар яна рекъидай ихтияр авач, нагагъ абуру мусурманриз акси яз яракъ хкаж тийиз хъайитIа. Идакай гъадисда лагъанва – им Исламдин рехъ я.

Хидрди عليه السلام дуъзар хъувур чкIизвай цлакай рахайтIа, а кIвал етим-аялринди тир ва и цлан бинедик (хандакI) аялриз кечмиш хъанвай диде-бубади тунвай хазина квай. И цал чкIанвайтIа, инсанриз хазина аквадай ва ам чарабурун гъиле гъатдай. Гъавилляй Аллагъ-Тааладиз хазина аялрин яш балугъ жедалди таз клан хъана. Вичин амалра авай сирдин гъикметрикай Мусадиз عليه السلام ахъайна ва Хидрди عليه السلام къакъатиз клан хъана, амма Мусадиз عليه السلام адакай генани гзаф берекат къачун патал вичиз хъсан несигъат авун тIалабна. И суъгъбет за инал адакай берекат къачуник умуд кваз къена. Адан асул метлебдикай ахъайюналди зун къилин макъсад ачухиз чалишмиш хъана ва клелзавайбуру адан гъавурда акъун патал за Мергъяматлу Аллагъдивай куъмек тIалабна.

КъатI ама

Тарикъат къабулун ферз яни, тахъайтла сунна?

КЪИМЕТЛУ ЧИРВИЛЕРИН ХАЗИНА

Саид Афанди АЛЬ-ЧИРКАВИ

Эвел – алатай нумрайра

Зи стха Джамал, инал гъанвай мисалдин мураддиз фикир це, Ша'раниди факъигъдиз гайи къиметдиз килиг. Фикъгъ (Шариатдин илим) Исламдин диб хъуниз килигна, Ша'ранидин мурад факъигъриз туьгметар авун тушир, адаз чун гъар са къвалахда вичин пешекарар авайдан гъавурда тваз къанзавай. Ша'ранидиз Шариатдин алимриз айиб ийидай ният авачир. Идалай виликни чна лагъай тир, Исламдин гъар са алимдиз уммат дуьз рекъел гъидайвал ишлемишзавай вичин тайин къайдаяр ава. Тарикъатдиз гъахъун чарасуз тирди тестикъарзавай делилар ихъгинбуру я. Са гъихъгин ятлани амал авун патал, ам ийидай алатар хъун чарасуз я. Месела, харат устлардиз къвалах авун патал ранда герек я. Эгер, адаз ранда вучиз герек къезва лагъана, хабар къуртла, жаваб гуз жеда хъи, ам галачиз тахтаяр рандадай акъудиз жедач. Эгер ранда галачиз анжах нажахдин куьмекдалди гъасилнавай ва хъсандиз рандадай янавай тахтайрикай гъасилнавай къве стул пишкешайтла ва я маса гуз эцигайтла, абурукай гъи стул пишкеш яз къабулда ва я тадиз маса къачуда? Къве стулни ишлемишуниз къулай я, амма гуьрчегди, гъелбетда, риклиз чими жеда. Тарикъатдин къайдаяр ишлемишна Аллагъдиз ﷻ ибадат авунин ва абур ишлемиш тавуна ибадат авунин арада, гъа и къве стулдин арада авай хътин тафават ава. Са тлимил фикир гайитла, чазни гъа и тафават аквада. Бедендин вири паяр авай инсан гъикл тамамди жезватла, гъакл каплни адаз талукъ тир паяр (арканар) галаз тамам хъун патал шариат герек я, амма кплуна руьгъ тун патал, адал чан гъун патал, гъамишалугъ уьмуьр патал менфятлуди жедайвал тарикъат чарасуз я. Шейх аль-Ислам Закария аль-Ансарида лагъана: «Суфийрихъ галаз алакъа хъун тийизвай факъигъ, ичли (къуру) фаз тешпигъ я. Аллагъ-Таалади Вичи сирдин илим ганвай, михъи риклер ва руьгъер аваз халкънавай инсанрилай гъейри, амайбуру вирида чарасуз сирдин илим чирун лазим я, вучиз лагъайтла гъи шейэри хъсанвилехъ ва гъибуру писвилехъ гъизватла чир хъун патал ва гъи къайдада жуван уьмуьр тухун лазим ятла чир хъун патал, гъихътин къилихрилай тариф авун ва гъихътинбуруз айиб авун лазим ятла чир жедайвал». Къене авай (батлын) азарар чир хъун патал, адетдин илим къачун бес жезвач, идан шагъидарни къуд мазгъабдин алимар-суфияр я:

- Гъанафи мазгъабдин алимар: Ибн Гъамам, Шабали, Шарнабалали, Хайруддин Рамали, аль-Хамави ва масабур;
- Шафии мазгъабдин алимар: Ибн 'Абдуссалам, Гъужжату-ль-Ислам имам аль-Гъазали, Таджуддин Субуки, ас-Суюти, шейху-ль-Ислам Закария аль-Ансари, Ибн Гъаджар аль-Гъайтами ва маса алимар;
- Малики мазгъабдин алимар: Абу аль-Гъасан аш-Шазали, Абу Аббас аль-Мурси, Ибн Атлаиллягъ, Ибн Аби Джамрат, Насируддин Лакани, Агмад Заррукъ ва масабур;
- Гъанбали мазгъабдин алимар: Аб-

дуль-Къадир Гилани, шейху-ль-Ислам Абдулла аль-Ансари, Ибн Наджар Футугъи ва масабур. Инал твар къур къуд мазгъабдин алимрини, гзаф къадар ачух илим чирайдалай къулухъ, сирдин илимдиз еке фикир гуз эгечина. Гъа икI, абур ачух илим чир хъун бес тежезвайдан гъавурда акъуна ва тарикъатдихъ элкъвена. Михъи ниятар ва клевинанмишвал аваз абур муршидрин (устаэриз) мукъва хъана, чпиз менфят хкудна. И къуд мазгъабдин имамри чпини тарикъат къабулнай. Имам аш-Шафии суфийрин межлисрал фидай. Суфияр вуч ксар ятла чир жедадди, имам Агъмада вичин хва Абдуллагъаз лугъудай: «Килиг, атла авамрин гъич патавни фимир!» Амма абур вуужар ятла чир хъайидалай къулухъ, ада вичин хъиз анжах абурухъ галаз хъухъ ва абурун рекъиз табий хъухъ лагъана, веси туна. Имам Абу Гъанифадини лагъана: «Эгер уьмуьрдин эхиримжи къве йисан къене зун тарикъатдин рекъел татанайтла гъелек



Къене авай (батлын) азарар чир хъун патал, адетдин илим къачун бес жезвач, сирдин илим - тарикъат чарасуз герек я.

хъун (руьгъ гъелек хъун) мумкин тир». Суфийрин рехъ ада вичин мутаалимдивай къабулнай. Са гафуналди, тарикъат къабулунин чарасузликай шариатдин ктабар кхъенвай къван гафар и ктабда гъиз жедач, чарар бес жедач. Фикир ийиз жезвай инсанриз инал лагъай гафар бес я. Джамал стха, вуна исътда авайбурулай, виликан Дагъустандин алимриз гзаф илим авай лугъузва. Вун гъахъ я. Залай фад и гафар къабулдай кас ваз бажагъат жагъида. Амма вуна фикирмир, алай вахтунда яшамеш жезвай вири алимриз, виликан алимар чпелай лайихлу тирди, чизва лагъана. Эгер абуруз ваз хъиз чизвайтла, Дагъустанда Ислам раиж ийиз са къадар регъят жедай. Виликан Дагъустандин ва гилан алимрин арада авай тафават къалурун патал за къве мисал гъида, и ихтилат яргъал фейитлани. Чиркейда къве кас яшамеш жезвай, абурун къведан тварни Гъажи тир. Абуруз ачух илим гайи зи муаллимар я. Къуй Аллагъди ﷻ абуру заз чирай гъар са гъарфунай суваб кхъирай! Абуру лугъудай хъи, вилик вахтара ахътин алимар яшамеш жедай, абурувай етимрин къвале гъатта са хупI яд хъваз жедачир. Чиркейда, алатай вахтарин алимрикай амукъай, Таймасхан-къади лугъудай са машгъур алим яшамеш

жезвай. Адаз Мугъаммадали-къади лугъудай хва авай. Мугъаммадали-къади диз вичин бубадилаини гзаф чирвилер авай. Хва къвализ гъахъайла, буба къарагъдай. Инсанри адавай, бес хва къвализ гъахъайла, буба къавчел къарагъун лазим яни, лагъана хабар къурла, ада жаваб гана: «Ам зи хва ятлани, адаз залай гзаф чирвилер ава, гъа и чирвилериз гуьрмет авуна, зун къарагъна къанзава». Гъакни чи Чиркейда Гъамза-гъажи твар алай еке алим яшамеш жезвай. Имамди рамазан вацран сив малумариз са югъ амаз, ада гъамиша сив къадай. Амма вичин папаз лугъудай: «Ваз за хъиз сив хуьдай ихтияр авач, вун имамдиз табий хъана къанда». Гъа икI, ада папаз вичихъ галаз санал сив хуьдай ихтияр гудачир. Вичин папа уртач пичина, нубат хуьн тавуна, фу чразвайди чир хъайила, ам мад аниз ракъур хъувунач. Лугъуда хъи, ада гъамиша ктабар къавчел акъвазна клелдай. Папа адавай хабар къадай: «Вучиз вун къавчел акъвазза-

ва, ацукъайтла жезвачни?» Ада жаваб гудай: «Эгер зун ацукъайтла, къаткиз къан жеда, къаткайтла, ксуз къан жеда». Заз ачух илим гайи муаллим Патал-гъажида ахъайдай: «Зун жегъил члавуз Гелбах хуьрай тир Мусакай лугъудай са девлетлу къади, аялриз Къуръан клелиз чирдайвал, зун вичин хуьруьз тухвана. Гъа хуьре са хъсан алим яшамеш жезвай, адан твар Дауд тир. Адаз са хва авай, гъавилай ада хъиз къанзавай рушак лишан кутуна ва адаз пишкешар (джаизат) рекъе туна. Гъа вахтара абур лап багъа пишкешрай гъисабзавай. Эвлениш хъайидалай къулухъ и сусавай адахъ галаз яшамеш жез хъанач ва вичин шейэрни къватI хъувуна вичин ихтиярдалди хъфена. Абуруз меслятарун патал гъикъван чалишмишвилер авунайтлани, абур сад-садан гъавурда гъатнач ва нетижада чара хъана. Ятлани, Дауда сусаз пишкешнавай шейэрикай затлни элкъвена вахкун истемешнач, идалайни гъейри ада сусан шейэрикай амукъайбуруни адан гуьгъуьнни рахкурна». Мада Чиркейда Тагъир-гъажи лугъудай алим яшамеш хъана. Къанни цуд йисан къене ам хуьруьн имам тир ва къуд виш мутаалимдиз (ученикдиз) «Магъали» ктабдай тарсар клелзавай. Идалай къулухъ ада гъа ктабда вич гъавурда такъур чкаяр ама лагъана. Гила

вун килиг, Джамал, чинни абурун арада гъихътин тафават ава. Дугъриданни, инсандиз ам чавай къакъат тавунмаз (кечмиш тахъанмаз) лайихлу къимет гуз жедач. Амма къенин юкъузни чи арада гъа алимриз лайихлу къимет гуз алакъ тийизвайбуру ава. Араб ва дидедин чаларал абуру чаз тлимил чирвилер тунани къван? Чун абуруз буржлу я. Къуй Аллагъди ﷻ чаз абурун рекъиз табий жедай къуват гурай! Джамал, гила чи суалдал хквен. Ви фикирдай, «Бустан Аваристан» ктабда тарикъат къабулун инкар ийизвай гафар ава ва гъа ида вак къалабулух кутаза. Амма а гафариз гъар жуьредин баянар гуз жеда. Лугъуда хъи, поэмалин мана шаирдин къене ава. Еке алимри са гаф лугъудайла, вахтуниз, чкадиз ва инсандиз килигна лугъудай адет ава. Заз чиз, «Бустан Аваристан» ктабдин автор Сиражуддин Ободидиз, тарикъатдиз мукъва хъун герек авач, лугъуз къанзавай. Вучиз лагъайтла, чна винидихъ лагъайвал, адаз шариатдинни тарикъатдин илим ганвай инсанрини гъакл лагъай туш. Джамал, дикъетдивди яб це ва фикир ая. Къут (яшамеш хъун патал незвай тлуьн) къве жуьрединди ава: ачухди (акъвазвайди) ва сирдинди (такъвазвайди). Беден яшамеш хъун патал, акъвазвай (ачух) тлуьн герек я. Ачух тлуьн тлуьрла, вири бедендиз къуват къезва. Сирдин тлуьни рикел ва руьгъдал чан гъизва. Руьгъерал, лагъайтла, гъамиша чан жеда ва абур гъич садрани рекъидач. Чи мурад – абур михъи авун я. Идахъ галаз санал инсандин къене адаз яшамеш жез куьмек гузвай мад са махсус шей ава, ам нефс я. Адаз гъакни гъайвандин руьгъ лугъузва. Дуьз лагъайтла, нефсиниз са шумуд твар ава. Сад лагъай твар (адан ерийрикай ибарат жезвайди) – «нафс уль-аммара», яни «буьругъзавай нефс». Им гъайвандиз тешпигъ нефс я, ам гъамиша бедендин итгътияжар къилиз акъудиз алахъзава ва инсандиз анжах чтуру къвалахар авун эмирзава. Ам вири чтуру къвалахрин чешме я. Нефсиниз гъатта иблисдин къвал лугъузва. Инсан патал нефс иблисдилайни чтуру душман я. Дугъриданни, инсандин вири душманрикай виридалайни залумди нефс я, икI Аллагъдин Расулди ﷺ лагъана. Гъа ихътин нефс гзаф пай инсанриз хас я. Ам мичли къвализ тешпигъ я. Зикир клелуналди Аллагъ ﷻ рикел гъун, гъа и къвале чирагъ куьклуьрай мисал я. Гила, къвал ишигълу авун патал, Джамал, чна экв куьклуьрна къанда. И чирагъ куьклуьрайдалай къулухъ нефсинин къвед лагъай ери ачух жезва. Адаз «нафс ун-лаввама», яни «туьгметар ийизвай нефс» лугъузва. Аллагъдин ﷻ зикирдин нурдалди рикI ишигълу жезва, ахпа гъа и рикли, вичин нубатда, нефс ишигълу ийизва. Им гъа ихътин нефс я. Идалай вилик чна лагъанай, Аллагъдин ﷻ зикирдик вири ибадатар акагъзава. Месела, Къуръан клелун, Аллагъдилай ﷻ тарифар авун – ибуру зикирдин жуьреяр я. Амма, Джамал, чун хътин инсанриз «ля илягъа иллялагъ» ва «Аллагъ» гафар лугъуналди ийизвай зикирди виридалайни еке менфят гуда, риклер ишигълу ийида. Идан гъакъиндай ваз шак тахъурай! Эгер шак хъайитла, зикир ийизвай инсанрилай хабар яхъ.

КъатI ама

Ширк ва бид'а гафарихъ галаз алакъалу месэлаяр

ШАРИАТДИН МЕСЭЛАЙРА ВАГЪАБИТРИН ЯГЪАЛМИШВАЛ

Эвел – алатай нумрайра

Къурамугъаммад-гъажси Рамазанов

Пуд лагъай делил. Умар асгъабди ﷻ Пайгъамбардин ﷻ ими Аббасан гъурметдай тIалабнай: «Я Аллагъ! Чна Вавай Пайгъамбардин ﷻ ими Аббасан гъурметдай марф тIалабзава». И гъадис имам Бухариди вичин «Сагъигъ» ктабда агакъарзава.

Нагагъ вагъабитри тестикъарзавайвал, лукIранни Аллагъдин ﷻ арада арачи тун ширкдагъ гъисабиз хъайитIа, Умар асгъаб ширкда гъатнани къван? Ада Аббасан гъурметдай тIалабна хъи. Къуй Аллагъди ﷻ чун ихътин чIуру фикиррикай хуьрай!

Къуд лагъай делил. Малум я хъи, цIуд йисан къене Пайгъамбардиз ﷻ къуллугъ авур Анас асгъабди адавай тIалабна: «Я Аллагъдин Расул ﷻ! Къияматдин юкъуз вуна зи тереф хуьх!» Пайгъамбардини ﷻ адаз жаваб гана: «Иниааллагъ, за а кар ийида» (И гъадис Тирмизиди вичин «Сунан» лугъудай ктабда гъанва).

Вад лагъай делил. Абу Муса Аш'ари, Абу Убайдат бин Гъажар ва Авф бин Малик аль-Айджа'и лугъудай асгъабри Пайгъамбардихъ ﷻ элкъвена ихътин гафар лагъанай: «Я Аллагъдин Расул! Вуна чун ви шафаатдиз лайихлу жедай инсанрикай жедайвал ая!» И пара иснадар (цIиргъер) авай гъадис Табараниди агакъарна. ГъакIни и гъадис Ибн Гъиббана вичин гъакъикъи гъадисрин ктабда агакъарнава (Аль-Гъафиз Мунзири «Ат-Таргъиб», 4-том, 250-чин).

Ругуд лагъай делил. Машгъур тир асгъаб Савад бин Къариба Пайгъамбардивай ﷻ тIалабна: «Зи тереф хуьх ман». И гъадис имам Байгъакъиди «Далаилу ннубувват» ктабда гъанва.

Ирид лагъай делил. Мазина, Укашата, Абу Фирас Рабиату Ас-ляямиди ва маса асгъабри Пайгъамбардивай ﷻ шафаат тIалабнай. Икъван къадар асгъабрин тIалабунриз жаваб гайи Пайгъамбар ﷻ ширкда гъатна жал? Вагъабитрин гафарин чIалахъ хъайитIа, икI жезва ман.

Инкар тежер ихътин делилар гъайидалай къулухъ «пипIе гъатай» вагъабитар и месэладиз маса патахъай килигиз чалишмиш жезва ва лугъузва: «Нагагъ са инсанди масадавай анжах Аллагъдивай ﷻ ийиз жедай кIвалах авун тIалабайтIа, гъа арада адакай кафир жеда».

И гафаризни жаваб ава. Анжах Аллагъдивай ﷻ инсандин дережа виниз акъудиз жезва ам Женнетда Пайгъамбардихъ ﷻ галаз санал жедайвал. Гъатта и кар чиз-чиз Пайгъамбардин ﷻ машгъур асгъаб Абу Фарис Рабиату Асламиди Аллагъдин Расулдивай ﷻ тIалабна: «За вавай Женнетда вахъ галаз дуствал тIалабзава». И гъакъикъи гъадис имам Муслима агакъарна (Имам Нававидин «Риязу ссалигъин» ктабдин 106-чин).

Бес вучиз Аллагъдин Расулди ﷻ икI лагъанач: «Вуна завай анжах Аллагъдивай ﷻ ийиз жедай шей тIалабна, гъавилий вакай кафир хъана». Ада икI лагъанач, амма жаваб гана: «АкI ятIа, гъаф саждаяр (кIпунал пел чилиз ягъун) авуналди вуна заз ви нефсинихъ галаз женг тухуз куьмек це». Вагъабитрин гафарихъ яб акалайтIа, акI жеда хъи, на лугъуди, абуруз инсан кафирвиле твазвай шейэрикай Пайгъамбардилаи ﷻ хъсандиз хабар ава. Агъ, гъикъван зурба я абурун ягъалмишвал! Диндай акъудзавай шейэрикай абуруз гъатта Сулейман пайгъамбардилаи ﷻ хъсандиз чизва жеда. Бес ада анжах Аллагъдивай ﷻ ийиз жедай шей инсанрикай тIалабна къван. Сулейман пайгъамбарди ﷻ лагъана: «Абур зи къилив агакъдалди квекай нивай Билкисан таж гъиз

лагъдин ﷻ лукIаривай куьмек тIалабуналди имам Агъмада ширк авуна жал? Акван тийизвай Аллагъдин ﷻ лукIарихъ элкъвена эвер гун ширк ятIа, бес вучиз Пайгъамбарди ﷻ вичин умматдиз абуруз эвер гуз чирна? Аллагъдин Расулди ﷻ лагъана: «Нагагъ дуьзен чуьлда квекай садавай балкIан, деве ва я маса гъайван квахъайтIа, пуд сеферда эвер гурай: «Эй Аллагъдин ﷻ лукIар! Куьне ам яхъ». И гъадис Гъакима вичин гъакъикъи гъадисрин ктабда кхъенва. ГъакIни ам Баззара, Ибн Сунниди ва Ибн Масуда гъакъикъи цIиргъ (иснад) галаз агакъарна. Табараниди агакъарнавай гъадисда лагъанва: «Куьне икI эвер це: «Эй Аллагъдин ﷻ лукIар, заз куьмек це!» И гъадис имам Нававидини вичин «Азкар» ктабда кхъенва. Гъатта вагъаби-



Имам Агъмада лагъана: «Са сеферда, гъаждиз фидай рекъе, зун рекъелай алатна. Гъа арада за акъваз тавуна эвер гуз эгечIна: «Эй Аллагъдин ﷻ лукIар! Заз дуьз рехъ къалур»

жеда». Яни ада инсанрикай хабар къуна хъи, нивай Билкисан еке таж, Къуръанда тIвар къунвай, са легъедин къене Сааб (Йемен) лугъудай чкадай Шамдиз (Сирия, Йордания) гъиз жеда. И къве чкадин арада са вацран мензил авай. Бес икъван еке таж са легъедин къене, гъакъван яргъал мензилдиз анжах Аллагъдивай ﷻ гъиз жедайди Сулейманаз ﷻ чизвачирни? ГъакI ятIани, ада ам нивай гъиз жеда лагъана, инсанрикай жузуна. И къисадикай Къуръанда лагъанва («Ан-Намл» сура, 38-аят).

Вагъабитри наразивал малумарун ва ада гъа гафар вичин му'жизат (керемат) къалурун патал лагъайди тир лугъун мумкин я. Бес ширк (кафирвал) ишлемешуналди Аллагъдин ﷻ керематар къалурдани? Имам Агъмада (Аллагъ ададай рази хъуй) лагъана: «Са сеферда, гъаждиз фидай рекъе, зун рекъелай алатна. Гъа арада за акъваз тавуна эвер гуз эгечIна: «Эй Аллагъдин ﷻ лукIар! Заз дуьз рехъ къалур» (Ибн Касиран «Аль-Бидаят ва-ннигъаят» ктабдин 10-том, 775-776-чинар). Вичиз акван тийизвай Ал-

три къабулзавай Ибн Къаййиман «Калимату тIаййибат» лугъудай ктабда и гъадис гъанва. Бадр лугъудай даявелаи къулухъ телеф хъанвай кафиррин регъберрихъ элкъвена Аллагъдин Расулди ﷻ гъарайна: «Эй Абу Джагъ! Эй Утбат! Эй Умай-ат! Къез Аллагъди ﷻ гайи гаф гъакъикъиди яз жагъаначни?!» И гъадис имам Бухариди агакъарна. Гъар югъуз Аллагъдин Расул ﷻ Бакъи' сурарал физвай ва эвер гузвай: «Къез салам хъуй, эй сурарин агъалияр!» Рекъе авайла йиф акъуддайвал са чкада акъваз хъайила, ада лугъудай: «Эй чил! Зинни ви Рабби Аллагъ ﷻ я». Яни ада гъатта чан алачир чилихъ элкъвена эвер гузвай. Нагагъ вагъабитриз Аллагъдихъ-ай ﷻ кичезвайтIа, абу мусурманар кафирвиле тахсирлу ийиз жуьрэт жедачир, гъатта эгер инал чна гъайи делилрин къадар къве сеферда тIимил хъанайтIани, вучиз лагъайтIа гъалатI хъана са сеферда мусурман кафирвиле тахсирлу ийидалди, агъзур сеферда кафир мусурмандай гъисабна гъалатI хъун хъсан я.

КъатI ама

Ашаритар вужар я?

Исламдин Халифат чкIайдалай къулухъ Исламдин душманри ягъалмиш хъанвай хилериз пулдин такъатралди куьмек гуз эгечIна ва абуру чпин ягъалмишвал вири дуьньяда райж авуна. Душманрин мурад – чаз чи тарих такIанарун ва чна чалай вилик хъайи къван вири мусурманар ягъалмиш хъанвайбурай гъисабдайвал авун я. Абуру гъатта ашаритар ягъалмишвиле тахсирлу ийизва. Ашаритар вужар ятIа гила чун килигин.

Макъала:
Абу Али аль-Ашари

Аллагъдихъ ﷻ инанмиш хъунин тегъерда (акъида) Абуль-Гъасан аль-Ашаридиз табиъ жезвай инсанриз ашаритар лугъузва. Амма абуру вилер акъална адаз табиъ жезвач, анжах и имамдивай несигъат къачузва ва гъакъикъи делилар чирзава. Имам Ашариди туькIурнавай акъида Къуръандални Суннадал ва саяфрин (вликан алимар) рекъел асаслу хъанва. Чна и акъидадиз «аль-Ашари» лугъузва, вучиз лагъайтIа имам Ашариди вичин чирвилералди и рехъ ишигълу авуна ва диндин месэлайрин гъакъиндай жуьреба-жуьре ягъалмиш хъанвай хилерихъ галаз арадал къвезвай гъужетра гъалибвал къазанмишна, вичи туькIурнавай мазгъаб гъакъикъи делилрин куьмекдалди тестикъарна. Иниз килигна, ягъалмиш хъанвай хилерикай гафаватлу жедайвал ададай (Ашаридилай) къулухъ яшамаш хъайи мусурманри чеб имам Ашаридин терефдарар (ашаритар) я лугъуз хъана.

Чехи имам Тажуддин ас-Субкиди дуьньяда авай мусурманрин гъаф пай ашаритар тирди тестикъарзава: «Шейхуль-Ислам Иззуддин ибн Абдуссалама лагъана хъи, шафиитар, маликитар, гъанафитар ва гъанбалитрикай виридалайни хъсанбур ашария акъидадал кIватI хъана» («Табакату Шафийя аль-Кубра», том 3, стр. 365). Имам Ашаридин терефдар, Исламдин пуд лагъай асирдин алим Аль-Гъафиз Абу Бакр аль-Байгъакъиди кхъизва: «Ахпа нубат (салафрин инанмишвал хуьнин карда) чи шейх Абуль-Гъасан аль-Ашаридал атана. Ада динда гъич цIийивилер тунач, ам асгъабрин ва табиинрин инанмишвиле (акъида) табиъ хъана. Акъидадиз баян гудайла имам Ашариди кIеви делилар гъана. Ада Куфадин имамрин, месела, Абу Гъанифа ва Суфьян Саври, Шамдин имамрин, месела аль-Авзай, Гъиджаздин имамрин, месела, Малик ва Шафии ва Исламдин маса чилерал яшамаш жезвай имамрин инанмишвал (акъида) делилрин куьмекдалди хвена. ГъакIни ада имам Агъмадан, Лайс бин Саадан, Абу Абдулагъ Мугъаммад ибн Исмаил аль-Бухаридин ва Абу аль-Гъусайн Муслим ибн аль-Гъуджадж ан-Найсабуридин (гъакъикъи гъадисар авай ктабар кхъенвай къве чIехи алим) инанмишвал хвена. Гъа инал тIвар къур алмирал чи шариат бинеламиш хъанва» (Аль-Хафиз ибн Асакир, «Табиин аль-казб аль-муфтари», 103-чин; Субки, «Табакъат», 3-том, 397-чин).

Гъеле Пайгъамбарди ﷻ имам Ашари акъатдайдакай хабар ганвай. Ибн Асакира «Табиин аль-казб аль-муфтари...» ктабда кхъизва: «Аллагъдин ﷻ патай ихътин аят атана (мана): «Эй иман гъанвайбуру! Нагагъ квекай сада диндиз далу гайитIа, Аллагъди ﷻ Вичиз кIани ва Вич кIани инсанар халкъ ийида. Муьминрихъ галаз абуру хуьтуьл жеда, кафирриз ажувал къалурдач, абуру Аллагъдин ﷻ рекъе женг тухуда ва туьгъмет ийизвайбурун туьгъметрихъай кичIе жедач» («Аль-Маидагъ» сура, 54-аят). И арада Пайгъамбарди ﷻ Абу Муса аль-Ашаридал – имам Ашаридин ата-бубадал тIуб туькIурна и аятда ихтилат адан халкъдикай физва, лагъана. Гъадисдин, Къуръандин ва шариатдин илим чизвай (мугъаддисар, муфассирар, факъигъар) гъаф пай алмир и аятда Абуль-Гъасан Ашаридикай лагъанвайди тестикъарна, вучиз лагъайтIа анжах адавай му'тазилитрин (ягъалмиш хъанвай жел) винел гъалибвал къазанмишна.

Хьсан паб – хазина

Пайгъамбардин ﷺ папа Айшади ﷺ дишегълийрихъ элкьвена лагъана: «Эй дишегълийр, нагагъ кьез куь итимрин вилик авай буржияр чизвайтIа, куьне куьн руквади кьунвайтIани, эвел куь итимрин чинрал алай руг михьдай».

Макъала:
Рая Акавова

Гъуьлуьк хьун – им Аллагъдин ﷻ патай еке регъим, ам и дуьньяда амаз дишегълидиз агъа дуьньядин шадвал къазанмишун патал ганвай мумкинвал я.

Гъайиф хьи, и мумкинвал гзаф пай дишегълийри акси яз ишлемишзава... Гъуьлуьнни папан уьмуьр ахтармишайтIа, чаз кье сада-садаз фикир гузвай, гъурмет ийизвай, хъуьтуьл рафтарвилер ийизвай тек бир хизанар жагъида. Виридалайни рикI тарзавай кар ам я хьи, гъа ихътин чIуру рафтарвилерин тахсиркар гзаф вахтара паб жезва. Бес дишегъли итимдин рикI аладардайвал, адаз четин хъайила куьмек гудайвал халкънавачни?!

Эхъ, итимдизни папаз сад хътин ихтиярар хьана кIанзава лугъузвай инсанрин чалишмишвилерини са къайда таъсир авунва. Амма ихътин суал арадал къеззва: «Абуруз кьведазни сад хътин ихтиярар хъайила хизан гьикI яшамиш хуьрай? Гъарма сад вич вичин иеси тир хизан хьун мумкин яни кьван?» Гьелбетда, хизандиз кьил хьун лазим я ва гъа и къуллугъдиз кутугай инсан итим я, паб ваъ.

Исятда дишегълийризи вири кIвалахар чпин хиве къачуз кIанзава, пул къазанмишун патал гъатта чара гъукуматризи рекье гъатзава. Яни итимди авуна кIанзавай кьван вири кIвалахар папари ийизва, гъа икI абурукай кIвалин иесиар жезва, гъа са вахтунда итимди са шейни тийиз йикъар йифер акъудзава. Ахпа кIвалин иесидин къуллугъ вичин гъиле кьур папа вичиз четинзава, итимди кIвалахзавач, ризкы къазанмишзавач лугъуз шикаятарни ийизва.

Эй, гъурметлу вах, бес вуна итимдин кIвалахарни ви хиве кьурла, ада вуч ийида? Адаз амуькзавайди нез, хъваз, ксун я. Регъимлу ва Арифдар Аллагъ-Таалади инсанар патал адалатлу къанунар эцигнава, гъа и къанунриз табий жезвай инсанди регъятдиз уьмуьр кечирмишзава. Папакай рахайтIа, адан хиве Аллагъди ﷻ анжах итимдиз яб гун тунва. Са шакни алачиз чун халкъ авунвай Халикъдиз ﷻ чалай гъар садалай гъи кIвалах хъсандиз алакьзаватIа чизва, гъавилай ада везифаярни итимдинни папан арада абурун алакьунриз килигна пайнава.

Женнет къазанмишун патал дишегълиди анжах кье кIвалах авун лазим я: итимдиз муьтIуьгъ хьун ва вичин диндин ферзер таммарун. Итимдин хиве авай кьван везифайрихъ галаз гекъигайла, месела, паб ва аялар хуьн, абуруз гъалал ризкы къазанмишун, абуру яшамиш жедай лайихлу чкадалди таъминарун, диндин чирвилер гун; папан хиве четин гъич са шейни авач. Иниз килигна, папа итимдихъ галаз хъсан рафтарвал ва адаз гъурмет авуна кIанда. Аллагъдин Расулди ﷺ лагъана: «Им фана дуьнья я, и дуьньяда авай виридалайни хъсан шей – хъсан паб я» (Муслим). Итимдин чка кьаз чалишмиш тахъана, и дуьньяда авай «виридалайни хъсанди» жез алахъайтIа хъсан тушни бес?! Папан Женнетдин куьлег – итимдин гафар я: «Зун валай рази я, зун валай рази я, зун валай рази я!» Къуй Аллагъ-Таалади гъар са мусурман дишегълидиз и гуьзел гафарин ван къведайвал авурай! Амин.

Исламда Гъуьлуьнни папан алакьяр

Гъуьлуьн вилик папан буржияр

Итимар ва дишегълийр халкъ авур ва никагъдин куьмекдалди абурун майишат сад-садахъ галаз гъалал авур Сад Аллагъдиз ﷻ шукур хъуй. Никагъ авурдалай кьулухъ итимдизни папаз садаз садан вилик авай буржияр чир хьун лазим я. Гъуьлуьн вилик папаз ругуд буржи ава:

Макъала:
Гъасан Амаханов

1. Гъуьлуьз муьтIуьгъ хьун. Алимри никагъ гъатта лукIвилехъ галаз гекъигна, вучиз лагъайтIа папа вичин итимди лагъай вири гъалал кIвалахар авуна кIанда. Пайгъамбарди ﷺ лагъана: «Эгер са касдиз масадаз сажда ая лугъуз хъанайтIа за ам папаз вичин итимдиз ая лугъудай, Аллагъдал ﷻ кьин хъуй, дишегълиди итимдин вилик квай вичин буржи кьилиз акъуддалди адавай Аллагъдин ﷻ вилик квай вичин буржи кьилиз акъудиз жедач». Пайгъамбарди ﷻ са инсандизни масадаз сажда ая лагъай туш, и гафар гъадисда папаз итимдин зурбавал ва адаз муьтIуьгъ хьун ферз тирди чир хьун патал лагъанва. Аллагъдин Расулди ﷻ мад лагъана: «Гъуьл вичелай рази яз кечмиш хъайи паб Женнетдиз фида». Эгер итимди адаз азият гайитIа сабуру авун хъсан я. Пайгъамбарди ﷻ лагъана: «Женнетдин дишегълийр гъибур ятIа за кьез хабар гудани? Аялар хадайбур, чпин итимар кIанибур ва ахътинбур эгер чпи итимдиз ва я итимди абуруз азият гайитIа, гъерекатна багъишламиш тIалабзавайбур ва «Валлагъи, вун залай рази тахъанмаз за вил акъалдач» лугъузвайбур».

2. Жува жув ва гъуьл хуьн. Къуръанда лагъанва (мана): «Салигъат дишегълийр – ибур (чпин итимриз) муьтIуьгъ жезвайбур ва (кIвале) абур авачирла (вичи вич гъарамдикай, вичин итим чIуру ихтиларикай ва адан мал-девлет) хуьзвайбур я» («Ан-Нисаъ» сура, 34-аят). Эгер папа гъижаб алуькI тавуна, атирдин ни галаз куьчедиз экъечIайтIа, им зина ийизвай мисал жезва. Пайгъамбарди ﷻ лагъана: «Гъи дишегъли атирар яна вичин ни инсанриз къведайвал кIвалаяй экъечIайтIа ам зина ийизвайди я». Гъадисда мадни лагъанва: «Эгер дишегъли аврат (гъилин кьве капашдилайни чинилай гъейри амай вири беден) ахъаз, атирдин ни къез ва и кардал итим рази яз кIвалаяй экъечIайтIа, адан гъар са камунай итимдиз Жегъеннемда кIвал эцигзава». Гила гъар са папа вичин итимдиз шумуд кIвал пишкешнатIа гъисабрай. Са гафуналди, Исламди дишегъли хазинадив гекъигзава. Дишегълиди вичи вич чара итимрикай лап гъа хазина хуьдайвал кIевна хвена кIанда. ГъикI хазина адан иесидилай гъейри масадаз аквазвачтIа, гъакI дишегълини вичин итимдилай гъейри масадаз акуна кIандач, яни дишегълидиз вич чарадан



ГъакIни папан буржиярикай сад вичин гъуьлуьз хийирдин дуьа авун я.

вилерикай кIевун ферз я. Пайгъамбарди ﷻ лагъана: «Дишегъли Аллагъдиз ﷻ виридалайни мукъув вичин кIвале авайла жезва ва ада гъаятда авур кIунин фазилатлувал (артухвал) мискIинда авурдалай гзаф я, кIвалин кьене авурдан фазилатлувал гъаятда авурдалай гзаф я».

3. КIвал хуьн ва аялриз дуьз тербия гун. Аллагъди ﷻ Вичин гъикметдалди итимдивни папав гъардав вичин везифаяр вуганва. Итимди кIвалаяй экъечIна гъалал ризкы къазанмишиз фейила папа кIвалин кIвалахар ийида ва аялрихъ гекъеведа. Гъадисда лагъанва: «Паб итимдин кIвализ ва аялриз килигна кIанда». ИкI хъайила, папа итимдин разивал авачиз садазни кIвализ гъахъдай ихтияр гудач ва чара итимдихъ галаз рахун мажбур хъайитIа, ам ширин сесиналди рахадач. ГъакIни дишегълиди вичин аялриз ва я масадаз пис дуьаяр авуна кIандач ва итимдилай рази хъана кIанда. Пайгъамбарди ﷻ лагъана: «Заз Жегъеннемда авай инсанрин гзаф пай дишегълийр яз акуна». Асгъабри вучиз, я Расулаллагъ ﷺ лагъана: «Гзаф лянатар авуниз ва итимдилай рази тахъуниз килигна». Яни паб авай мал-девлетдалай рази хъана итимдивай герек тирдилай гзаф тIалабна кIандач ва ада итимдивай гъарам тир ризкыдикай яргъа хьун тIалабун лазим я. Алатай вахтара, итим кIвалахиз фидайла, папа ва аялри лугъудай: «Килиг, гъарам садрани къазанмиш ийимир, чавай кашни четинвилер эхиз жеда, амма Жегъеннемдин цIай эхиз жедач».

4. Гъуьлуьн девлет хуьн. Итимдин девлет папаз адан ихтияр авачиз харждай ихтияр авач. Гъадисда лагъанва: «Папаз итимдин ихтияр авачиз адан кIвалаяй са шейни гудай ихтияр авач». Пайгъамбарди ﷻ лагъана: «Итимдин девлетдикай адан разивал авачиз папаз са шейни гудай ихтияр авач. Эгер ам рази яз гайитIа, кьведазни суваб жеда, амма эгер ихтияр авачиз гайитIа, итимдиз суваб ва папаз гунагъ жеда».

5. Гъуьл патал гуьрчегарун, иер алухар алуькIун ва атирдин нияр ягъун. И кIвалахар, гъелбетда, кIвале авайла ийида ва и кар кIвале садвал хьунин виридалайни чIехи себегъ я, вучиз лагъайтIа вилерни нер рикIив агатдай рехъ я. Куьчедиз экъечIдайла чарабуруз аквадайвал иер алухар алуькIиз, кIвалин кьене куьгъне ва къацIайбур алуькIзавай дишегълиди вичиз хабар авачиз итим вичикай катарзава.

6. Гъуьлуьз ибадат ва адан диде-бубадихъ галаз алакьяр кIеви йидай гъевес гъун. Вичин ферзер ва суннаяр кьилиз акъуддайла, папа итимдизни абуру ийиз кIан жедайвал ам гъевеслу авуна кIанда. Пайгъамбарди ﷻ лагъана: «Йифиз къарагъна капI авур ва жуван итимди капI авун патал ахъарай авудай, эгер ам къарагъ тийиз хъайитIа, адан чиниз яд ягъай дишегълидиз Аллагъди ﷻ Вичин регъим ракъурзава». ГъакIни ада итим диде-бубадихъ ва амай вири мукъва кылийрихъ галаз алакьяр кIеви авун патал гъевеслу авуна кIанда. Алай вахтунда чаз аквазва гъикI папари, акси яз, и алакьяр чIуризи алахънаватIа, месела, хайи стхаяр сад-садахъ галаз хъел жедайвал ийизва. И кар, гъелбетда, виридалайни зурба гунагърик акатзава. Аллагъдин Расулди ﷻ лагъана: «Мукъва-кылийрин алакьяр Ардидихъ залкIурнава ва абуру ихътин дуьа ийизва: «Ни чун хвейитIа, ам Аллагъди ﷻ хуьрай (суваб гурай) ва ни чун къатIайтIа, ам Аллагъди ﷻ къатIрай». Маса гъадисда лагъанва: «Мукъва-кылийрин алакьяр къатIавай инсан Женнетдиз ахъайдач». Мукъва-кылийрин алакьяр хуьзвай касдиз жезвай сувабдикай Пайгъамбардин ﷻ пара гъадисра лагъанва. Месела, абурукай сада икI лагъанва: «Вичин ризкы артух ва уьмуьр яргы хьана кIанзавай инсанди мукъва-кылийрин алакьяр хуьрай» (Бухари, Муслим). Къуй чун Аллагъ-Таалади дуьз рехъ къалурдайбурукай хъуй!

Суфийрин суьгъбетар

Руш низ гъуьлуьз гуда?

Мерва шегъерда Нутъ бин Марьям лугъудай са инсан яшамеш жезвай. Ам шегъердин регъбер ва къази тир. Аллагъди ﷻ адаз гзаф няметар, девлет ва хъсан, гуьзел руш багъишнавай. Адан руш гъуьлуьз це лугъуз девлетлу ва къуллугърал алай пара инсанар атана, амма ада абурукай гъич саданни рикъ шадарнач. Руш низ гъуьлуьз гудатла чин тийиз адан къил квахънавай, гъатта ада лугъузвай: «Эгер за руш са касдиз гъуьлуьз гайитла, масадаз хъел къведа». Нутъаз цуьк акъуднавай емишрин багъ авай. Гъакинни адаз Аллагъдихъай ﷻ киче, гунагърикай яргъа жезвай Мубарак лугъудай индиви лукъ авай. Ада лукъраз вичин багъдал къаравул хъун эмирна ва ам багъ хуьз фена. Ингъе, лукъра багъ хуьз къве варз хъанвай. Йикъбарикай са юкъуз иеси багъдиз атана ва лукъраз вичив ципицдин са кул вугун тлаабана. Ада иесидив ципицдин са кул вугана, амма ам цуруди яз хъана. Иесиди вичив маса кул вугун истемишна. Лукъра адав мад са кул вугана, амни цуруди яз хъана. Иесиди адавай хабар къуна: «Вучиз вуна заз икъван еке багъдай анжах цуру ципицлар гузва?» Лукъра жаваб гана: «Вучиз лагъайтла заз гъина ширин ва

гъина цуру ципицлар аватла чизвач». Иесидай гъарай акъатна: «Ажайиб я, вун и багъда аваз къве варз хъана, идалай къулухъ вуна гъина ширин ва гъина цуру ципицлар аватла ваз чизвач лугъузвани!» Лукъра жаваб гана: «Аллагъдал ﷻ къин хъуй, за и багъдай гъич са емишни дадмишнач, гъавилияй заз гъина ширин ва гъина цуру ципицлар аватла чизвач». Тажуб хъайи иесиди жузуна: «Бес вучиз вуна багъда авай емишар незвач?» Лукъра жаваб гана: «Вучиз лагъайтла вуна заз ам хуьн эмирна, тлуьн ваъ. За ваз таб ийизвач хъи». Мягътел хъайи къазиди адаз хийир дуьа авуна: «Къуй Аллагъди ﷻ ви дугъривал хуьрай!» Ам и гада гзаф акъуллуди тирдан гъавурда акъуна ва лагъана: «Ваз чир хъухъ, заз гуьрчег са руш ава, ам гъуьлуьз це лугъуз девлет ва халкъдин арада гуьрмет авай пара инсанар атана, амма заз ам низ гъуьлуьз гудатла чизвач. Заз са меслят къалура?» Лукъра жаваб гана: «Ислам къведалди хъайи бутпересар хъсан тухум авай инсандихъ, чувударни хашпаяр иервилехъ къекъезвай, амма Аллагъдин Расулдин ﷺ девирда инсанар имандихъ ва адалатлувилехъ къекъезвай, алай вахтунда лагъайтла, мал-девлетдихъ къекъезва. И къуд шейиникай ваз вуч къандатла хъягъа». Къазидини адаз лагъана: «За

иман ва адалатлувал хъяна ва жуван руш ваз гъуьлуьз гуда, вучиз лагъайтла вун адалатлу, иман авай, Аллагъдихъай ﷻ киче ва дугъри инсан я». Лукъра жаваб гана: «Эй зи иеси, зун лукъ ва чулава индияви я, вуна заз ви руш гъуьлуьз гана залай рази яз амуькдани? Вуна зун ви пулунихъ са мус ятлани маса къачунвай хъи». Къазиди адаз яб ганач ва кар къилиз акъудун патал къвализ эверна. Къазиди вичин папаз лагъана: «Чир хъухъ, индиядай тир и гада имандал къеви ва Аллагъдихъай ﷻ кичеди я. Заз адан адалатлувал бегенмиш хъана ва чи руш адаз гъуьлуьз гун къетла. Вуна вуч лугъуда?» Папа жаваб гана: «Ваз хъсандиз чиде. За ви ниятдикай рушаз хабар гуда ва адан жаваб вал агакъарда». Дидеди бубадин ниятдикай рушаз хабар гана ва ада лагъана: «Къуьне заз вуч лагъайтла, за гъа къвалах ийида, Аллагъдин ﷻ эмирдиз ва куь эмирдиз аси жедач». Гъа икъ, къазиди вичин руш Мубарак гъуьлуьз гана. Абуруз Абдуллагъ лугъудай хва хъана. Гъа и гада исъята вири дуьньяда Абдуллагъ ибн Мубарак – лугъуз машгъур я. Ам гунагърихъай яргъа жезвай, гъадисар ахъайзавай еке алим тир. Къияматдин югъ алуькдалди адалай агакънавай гъадисрикай инсанри менфят хъудда.

АЯЛРИН ЧИН

Келима шагъадат

Цикъвед йисан яшда авай Магъмудаз гзаф дустар авай ва адаз жуьреба-жуьре къугъунар чидай. Са ни ятлани зайиф аялрин кефи хаз хъайитла, ада абуруз къумек гудай. Гадайрин арада къал арадал атайла абур меслятдал гъидай алакъун адахъ авай.

Макъала:
Марьям Малинина

Адаз вирида гуьрмет ийизвай ва инсанри чпин аялриз Магъмудалай чешне къачу лугъузвай. Магъмудан диде-бубадизни ам гзаф къанзавай, вучиз лагъайтла ада вичиз лагъай къвалах ийизвай, аси жезвачир. Амма виридалайни къилинди – ам рикъин сидкъидай Сад Аллагъдихъ ﷻ инанмиш тир ва Исламди истемишзавай тегъерда вич тухуз чалишмиш жезвай. Ада вичин вири мусурман дустариз гъар жуьмя юкъуз ва гъар йифиз санал мискъиндиз фин теклифна ва абуру адан теклиф къабулна. Гъа вахтунилай эгечина дустар капъ ийиз ва Къуръандин тарсар къачуз мискъиндиз физ хъана. Мектебдани ада хъсандиз къелзавай. Алай вахтунда ихътин, вири патарихъай хъсан аялар тек бир хъанва, абурукай сад Магъмуд тир. «Ихътин велед къуй Аллагъди ﷻ гъар садаз гурай!» - хуьруьнвийри адан гуьгъуьниз ихътин дуьа ийизвай. Магъмуд яшамеш жезвай хуьре Исламди истемишзавай тегъерда чеб тухузвай, капъ ийизвай ва мискъиндиз физвай тимиш инсанар авай. Гъавилияй и гъвечли гада диндал къеви къайда акурла хуьруьнвийр мягътел жезвай ва адаз килигна регъуь хъана гзафбуру иллаки Магъмудан мукъва-къилийри капъ ийиз башламишна. Гададиз инсанри «бицли имам» лугъудай тгвар ганвай ва гележегда адакай чехи алим жеда лагъана умуд кутунвай. А хуьре неинки мусурманар, гъакъ маса динриз табий жезвай инсанарни авай. Вичин вири дустар мусурман диндиз табий хъун Магъмудан мурад тир. Бубади ам гъвечли члавадай инсандивай



жедайвал хабар къуна: «Мусурман хъун патал са шагъадат гъун бес жезва, лугъузвай гафар гъахъ яни? Шагъадат гъайи кас гъасятда Исламда жезвани?» Бубади чинал хъвер алаз «эхъ» лагъана. Ахпа гададиз вичин къилиз атай фикир дуьзди тирди якъиндиз чир хъана ва ам къилиз акъудиз гъерекатна. Къуръандин тарсуниз фидалди къве сят къван вахт амай ва вири дустар къвалин гъаятда вуч ийидатла чин тийиз алуькнавай. Абурун жергеда аваз Викторни. И арада Магъмуда дустариз фанты лугъудай къугъун теклифна: гъар са гадади вичин са шей вугун лазим тир, ахпа къугъун къиле тухузвайда гайи тапшуругъ тамамарайдалай къулухъ иесидив вичин шей вахъузвай. Магъмудакай къугъун къиле тухузвайди хъана ва ада вилер акъална са-са шей акъудиз, абурун иесийриз тапшуругъар гуз эгечина. Ада гузвай тапшуругъар хуьруьн къведай ва амалдарбур тир. Ингъе Агъмад 30 сеферда са къвачел алуькыз къарагъна ва вичин къелем вахъуна. Вичин лазер вахчун патал Эльдара чантаяр гъаз тувкъендай хкъезвай къуьзуь къари жагъурна ва адаз къвализ къван чанта-

яр тухуз къумек гана. Вичин телефон вахчун патал Азиза къуншидин цегъе чуьлдай хъана.

Эхирни Магъмуда сят акъудна, адаз ам Витядин сят тирди чир хъана. Магъмудаз гзаф шад хъана ва гъарайна: «И фантдин тапшуругъ шагъадат къелун я». Дустари Витядиз шагъадатдин гафар дуьз лугъуз чирна, ахпа тахтадал алуькна ада шагъадат лагъана. Идалай къулухъ Магъмуда адав сят вахъана ва мубарак авуна: «Мубаракрай, гила вун мусурман я». Адаз вичин дуст мусурман хъана лугъуз шадзавай, амма Виктораз вич мусурман тирди къабулиз къан хъанач. Дустари адахъ галаз гъикъван гуьжетар авунайтлани, ада мусурманвал хиве къунач. Гъа икъ мискъиндиз фидай вахт алуькна ва дустар мискъиндиз фена, ана тарсар гузвай алимдивай чпин суалдиз жаваб гун тлаабана. Ахътин шагъадат къабулзавач лугъудай жавабдин ван хъайила Магъмуд пашман хъана. Вучиз лагъайтла инсандикай мусурман хъун патал эвелни-эвел шагъадат адан рикъе хъана къанда, анжах мецел ваъ. Шагъадат лугъузвай касдиз адан мана чир хъун ва ам рикъелди къабулун лазим я. Виктораз лагъайтла, алимдин жаваб бегенмиш хъана ва тарсарин эхирдалди дустарихъ галаз мискъинда амуькна. Пашман хъанвай «бицли имамди» йифиз вичин бубадиз юкъуз хъайи вакъиа ахъайна ва гила вичиз дустуни Ислам къабулдайвал вуч ийидатла чидач лагъана. Бубади хва да'ват регъят къвалах туширдан ва ада гъасятда нетижа гун тийизвайдан гъавурда туна. Бязи вахтара рикъе цанвай имандин тум экъечидалди йисар фин мумкин я. «Чи хиве авай кар, - лагъана бубади, - инсанриз Исламдикай ахъаюн ва Аллагъдиз ﷻ ибадат авун я». Магъмуда гъамиша Виктораз, Аллагъди ﷻ ам Исламдиз гъун патал дуьа авун къетла. Дустаризни ада мусурман тушир дустунихъ галаз анжах хъсан алакъаяр хуьн буйругъна, адаз Исламдин иервал аквадайвал. ...Акъ хъана хъи, пакад юкъуз Виктор дустарихъ галаз Къуръандин тарсуна иштирак авуна...

Суалриз жавабар гайибур:

Дагъустандин Исламдин университетдин вѣтукник Мугъаммад-Амин Мугъаммадрасулов ва хизандизни аялриз куьмек гузвай Центрдin психолог-консультант Мурзаев Алиасгъаб Анатольевич я.

Уьмуьрдихъ галаз алакъялу суалар ва жавабар

ISLAM.RU САЙТДА ИХТИБАРДИН ЛИНИЯ – ON-LINE АХЪАЙНАВА.
МУСУРМАН ПСИХОЛОГДИ ВА ТЕЖРИБАЛУ АЛИМДИ КУЬ ЧЕТИН МЕСЭЛАЯР ГЪЯЛИЗ КУЬМЕК ГУДА

Заз пис азаб гудай ахварар аквазва

Суал: Квез минет хъуй, са меслят къа-лура. Алатай йисалай башламишна зун йифиз ахварал физвач, ахварал фейилани пис азаб гудай ахварар аквазва, за фикрзавайвал жинерри заз азият гузва. За капI ийизва, дуьаяр кIелзава, гъайиф хьи, абурукайни хийир авач. И мукъварал зун халади фекьи дишегълидин кылиив тухванай. Ада дуьа кIелна ва зун авай гъал пис запабри ийизвай таъсир я лагъана. Ада заз са дуьа кхъена, амма адакайни гъич хийир авач. За Аллагъдивай ﷻ гъар юкъуз куьмек тIалабзава, бязи вахтара заз хъсан жезва, анжах йиф алукайла заз кичIе жезва ва пис азаб гудай ахварар давам жезва. Зи иман зайиф жезвай къайда за гъиссава, вуч ийидатIа чин тийиз зун пашман хъанва.

За квевай заз са дуьа авун тIалабзава. Минет хъуй квез, Аллагъдивай ﷻ тIалаба зун шайтанривайни жинерривай хуьн. Йифиз ахварал тефиз акурла зун кIвалахдилай эъгечIиз мажбур жез кичIезва... Заз суьгъурчийринни килигзавай папарин кылиивни физ кIанзава, амма маса чара амуькзавач. Эгер квевай куьмек гуз жедатIа, куьмек це ман.

Алимдин жаваб:

Йифиз къаткидалди аят «аль-Курси» («аль-Бакъара» сурадин 255-аят) кIела. Гъадисра лагъанва хьи, ксудалди и аят кIелай инсан пакамдалди малаикъди хуьзва. Айшади ﷺ ахъайна хьи, ксуз гъазур жедалди Пайгъамбарди ﷺ гъилер хкажзавай (дуьа ийидайла хъиз), ахпа абуруз уф гузвай ва «аль-Ихлас», «аль-Фалякъ» ва «ан-Нас» сураяр кIелзавай, ахпа гъа и капашар кыле-лайни чинилай башламишна вири бедендивай гъазавай. Пайгъамбарди ﷺ и кар пуд сеферда тикрар ийизвай (Бухари). Къуръан мукъвал-мукъвал кIела, магнитафондай Къуръандиз яб

це, кIвале адан ван аваз хъуй. Кылди са кIвале ксумир, итимдихъ, дидедихъ, вахахъ... галаз кус.

ГъакIни чна куьн патал и газетдиз жинеррикай хуьзвай дуьа (гъадис) са сеферда гун хъийида: Жинеррикай хуьзвай дуьа Имам аль-Байгъакъиди «Ал-Далъиль» ктабда ва имам аль-Къуртубиди «Ат-Тазкир» ктабда Абу Дужанадилай ﷺ гъадис агакъарна. Абу Дужанади лагъана: «Йифиз зун ахварал алай вахтунда зал хъварци гъужумна, гъаф азият гана. Пакад юкъуз за идан гъакъиндай Пайгъамбардиз ﷺ шикаят авуна, ада ﷻ са чарни къелем гъун тIалабна, ахпа Али асгъабдиз ﷺ ихътин гафар кхъин эмирна:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ، هَذَا كِتَابٌ مِنْ مُحَمَّدٍ رَسُولِ اللَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ إِلَى مَنْ طَرَقَ الدَّارَ مِنَ الْعِمَارِ وَالزَّوَارِ إِلَّا طَارِقًا يَطْرُقُ بِخَيْرٍ . أَمَّا بَعْدُ . فَإِن لَنَا وَلَكُمْ فِي الْحَقِّ سَعَةٌ ، فَإِن تَكِ عَائِقًا مَوْلَعًا ، أَوْ فَاجِرًا مَقْتَحِمًا ، أَوْ دَاعِيًا مَبْطَلًا ، فَهَذَا كِتَابُ اللَّهِ يَنْطِقُ عَلَيْنَا وَعَلَيْكُمْ بِالْحَقِّ ، إِنَّا كُنَّا نَسْتَنْسِخُ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ . وَرَسَلْنَا لَدَيْهِمْ يَكْتُوبُونَ ، أَتْرَكُوا صَاحِبَ كِتَابِي هَذَا وَانْطَلَقُوا إِلَى عِبْدَةِ الْأَصْنَامِ وَإِلَى مَنْ يَزْعَمُ أَنَّ اللَّهَ إِلَهًا آخَرَ ، لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ ، كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ ، لَهُ الْحُكْمُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ، حَمِّ لَا يَنْصُرُونَ ، حَمَّعَسَقُ تَغْلِبُونَ ، حَمِّ وَالْكِتَابِ الْمُبِينِ ، تَفَرَّقْ أَعْدَاءُ اللَّهِ ، وَبَلَغْتَ حِجَّةَ اللَّهِ ، وَ لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ ، فَسَيَكْفِيكَمُ اللَّهُ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ .

Абу Дужанади ﷺ лагъана: Пайгъамбарди-вай ﷺ и дуьа кхъенвай чар къачуна зун кIвализ хъфена, ам кылик кутуна гъа йифиз зун ксана. Йифен къулариз гъарайрин ванци зун ахварай авудна: «Я Аба Дужана, и келимайралди вуна чун кана хьи, ви Сагъибдин ﷺ гъуьрметдай ам и кIвалаяй акъуд, чун мад ви кIвализ, гъатта ви къуншидин кIвализ, и гафар

авай чкадиз гъич хкведач. Абу Дужанади ﷺ лагъана: «А йиф лап яргъиди хъана, вучиз лагъайтIа абурун шелдин ванцин гъилий зун ахварал фенач. Экуьнин капI за Пайгъамбардихъ ﷺ галаз авуна ва йифиз жинеривай ван хъайи гафар адаз ﷻ ахъайна. Пайгъамбарди ﷺ лагъана: «Я Аба Дужана, вахчу а чар, къин хъуй зун гъахъ гъаз - Пайгъамбар ﷺ яз ракъурнавай Аллагъдал ﷻ, гъакъикъатда и азабдин тIал абуру Къыяматдин йикъалди гъиссада». И дуьа алай чар («Ас-Салам» газет) авай кIвализ ахварай азият гузвай жинер (хъварц) гъахъдач. Гъатта ам месик (кылик) кутун герек къведач, кIвале са михъи чкадал эцигунни бес жеза. Эгер чна инал гайи къван меслятри квез куьмек тагайтIа, и месэладин гъакъиндай илим авай мусурман алимдин кылиив алад. Суьгъурчийринни килигдай папарин кылиив гъич фимир, ам еке гунагъ я. Малум я хьи,

абурун кылиив фейи инсанриз гена-ни пис жезва. Вучиз лагъайтIа абуру жинерривай куьмек тIалабзава, гъа са вахтунда мусурманди Аллагъдивай ﷻ куьмек тIалабун лазим я.

Мусурман психологдин меслят:

Адет яз, азаб гузвай ахварар кичIевилин нетижа я. Мумкин я, квез юкъуз са квехъай ятIани кичIе хъун, куь хиве гъал тавунвай важиблу месэлаяр хъун, гъавилий, сад лагъайди, ихътин месэлаяр гъална кIанда. Эгер куьн куь ахварин манадин гъавурда акъуртIа, абурай кыл акъудиз жеда. Гъавилий квез акур ахвар вири куьлуь-шуьлуьярни кваз са чарчел кхъихъ ва мад сеферда а ахвар акуртIа, куьне гъихътин рехъ хъядатIа, фикир ая. Гъа икI квез а ахвар акун хъувуртIа, ам ахвар тирди куьн гъавурда акъада ва азаб гузвай ахварал гъалибвал къазан-мишиз жеда.



Мад зун гъуьлуьз фидачни?

Суал: Ингъе, зун са шумуд сеферда гъуьлуьк хъана. Амма зун са гъуьлуьхъ галазни кбунач, заз зи такабурувили манийвал авуна. Заз са куьлуь-шуь-луьдилай хъел къвезва. Амма жувахъ галаз завай са шейни ийиз жезвач. Заз вуч ийидатIа чизвач, за рикIин сид-къидай туба ийизва. Аллагъдивай ﷻ зи гунагърилай гъил къачун тIалабзава. Уьмуьрдин амай пай къванни заз Аллагъ-Таала залай рази жедай къайдада кечирмишиз кIанзава.

Зи суал ихътинди я: уьмуьрдин амай пай заз кылди, гъуьлуьз тефена кечирмишдай ихтияр авани? Са гъуьлнин залай рази хъаначир, абуру залай гъил къачун патал вуч авун лазим я?

Алимдин жаваб:

Сад лагъайди, гъуьлни паб чара хъун гъалалавай шейэрикай Аллагъдиз ﷻ виридалайни такланди я. Пайгъамбардин ﷺ гъадисда лагъанва: «Гъалалнавай шейэрикай Аллагъдиз ﷻ виридалайни такланди тIалакъ я» («Джамиуль-агъадис», № 170).

Къвед лагъайди, гъуьлуьк квачиз кве-

вай куьн гъарамдикай, месела, гъарамдин ихтилатрикай, алакъайрикай хуьз жезватIа, квез гъуьлуьз тефидай ихтиярни ава. Гъуьлерин вилик куьн тахсирлу яни, я тахъайтIа, абуру куь вилик Аллагъдиз ﷻ хъсан чида. Куьне гъабурун гунагърилай Аллагъдивай ﷻ гъил къачун тIалаб, идалди квевай эхиратда абурун разивал къазанмишиз жеда. Яни чеб Женнетдиз физ хъайитIа, абуру квелайни гъил къачуда. Гъелбетда, жуван гунагърилайни гъил къачун тIалабун лазим я. Аллагъ-Таалади Къуръанда лагъанва (мана): «Туба авурдалай къулуьхъ инанмиш хъана ва хъсан амалар ийиз эгечIай касдин пис амалар хъсанбуруз элкъведа. Гъакъикъатда, Аллагъди ﷻ гунагърилай гъил къачузва, Ам Регъимлуди я» («Аль-Фуркъан» сура, 70-аят).

Такабурулувиликай азад жедайвал виридалайни хъсан кар пайгъамбаррихъ ва михъи инсанрихъ галаз алакъялу вакъияяр кIелун, Исламдин эдебдикай кхъенвай ктабар, месела, имам аль-Гъазалидин (Аллагъ ﷻ адалай рази хъурай) «Диндин илимдал чан хкун» лугъудай ктаб ва суфийрин

(тIарикъатдин) ктабар кIелун я. Идалайни гъейри Пайгъамбардин ﷺ гъадисда лагъанва: «Аллагъдин ﷻ зикир рикIерин дарман я». Яни рикIин начагъ-вилер сагъарзавай дарман я. Гъавилий такабурулувиликай куь рикI сагъ хъана кIанзаватIа, мукъвал-мукъвал зикир «ля илягъа иллялагъ» (Сад Аллагъдиллай ﷻ гъейри мад аллагъар авач) кIела. И зикирди таъсир авун патал адан манадикай фикир ийиз кIелна кIанда. Садазни сир туш, гъикI бедендин духтурар аватIа, гъакI руьгъдин духтурарни – устазар (шейхер) ава. Абуру инсанриз руьгъдин начагъвилерикай сагъ жез куьмек гузва. Мумкинвал аватIа, квез гъа ихътин гъакъикъи устаздин (тапан устазрикай мукъаят хъухъ) кылиив фена дарман къачу.

Мусурман психологдин меслят:

Са шумуд гъуьлуьхъ галаз къун тавурдалай къулуьхъ квез мад гъуьлуьз фидай гъевес авач – им жедай кар я. ГъакIни жувак тахсир кутун дуьз я. Жувак тахсир кутуна са шейни тавуна акъвазна кIанда, кылих хъсан патяхъ дегишариз чалишмиш хъун лазим я. Алатай

вахтунда куьне куьн гъикI тухванатIа, ахтармиша. ИкI авуртIа, квез гъуьлуьхъ галаз яшаммиш жез куь манийвал ийизватIа, чириз ва а четин месэлаяр гъализ жеда. Дуьз лагъайтIа, им алахъун алай кар я, амма гъакъисагъвилелди и кар гъиле къуртIа, са шаки алализ нетижа хъсанди жеда. Алатай вахт ахтармишна, нетижа хкудайдалай къулуьхъ куьне мад ахътин гъалатIар тавун къетIа ва квез гъуьлуьз фидай гъевес жеда, цIийи гъуьлуьз «цIийи куьн» къалурдайвал.

Иниз килигна, за фикрзава, квез мад гъич гъуьлуьз тефидай ният хъана кIанда, вучиз лагъайтIа, им квек тахсир квайди гъиссайла жезвай ният я, куь вилик жув дегишарна ахпа цIийи гъуьлуьз фидай рехъ ачухнава. Вилик-дай хъайи гъуьлеривайни гъил къачун тIалаба ва жуван гунагърилайни Аллагъдивай ﷻ гъил къачун тIалаба. Аллагъдик ﷻ умуд кутур, дугъриданни, Ада Вичин лукIарин гунагърилай гъил къачузва. Гъамиша куьне куь тахсирди-кай фикир ийимир, икI хъайитIа, квез яшаммиш жез четин жеда, тахсирар рикIел хкиз пашман жеда.

Институт теологии и международных отношений

Факультет лингвистики и журналистики

Направление 035700.62 «ЛИНГВИСТИКА», квалификация «бакалавр лингвистики», по профилю «Теория и методика преподавания иностранных языков и культур». Срок обучения: очно – 4 года. Перспективы выпускника: работа в школах, колледжах, вузах, научно-исследовательских и государственных учреждениях, международных организациях.

Направление 031300.62 «ЖУРНАЛИСТИКА», квалификация «бакалавр журналистики». Срок обучения: очно – 4 года, заочно – 5 лет. Перспективы выпускника: работа в средствах массовой информации, газетах, журналах, телевидении и радио, исламских СМИ; в структурах по связям с общественностью.

Факультет международных отношений

Направление 031900.62 «Международные отношения», квалификация «бакалавр международных отношений». Срок обучения: очно – 4 года, заочно – 5 лет. Направление 035300.62 «ИСКУССТВА И ГУМАНИТАРНЫЕ НАУКИ», квалификация «бакалавр искусств и гуманитарных наук», по профилю «Международные отношения, политические науки и права человека». Срок обучения: очно – 4 года, заочно – 5 лет. Перспективы выпускника: работа в области международных отношений, дипломатии, политических наук и прав человека, межкультурных коммуникаций и бизнеса. Большое внимание уделяется изучению иностранных языков, геополитики, процессов глобализации, внешнеполитических процессов и регулирования.

Факультет экономики и информатики

Направление 080100.62 «Экономика», квалификация «бакалавр экономики», по профилю «Бухгалтерский учёт, анализ и аудит». Срок обучения: очно – 4 года, заочно – 5 лет. Перспективы выпускника: работа в учётно-аналитической, аудиторской, административно-управленческой, внешнеэкономической сферах.

Направление 080500.62 «БИЗНЕС-ИНФОРМАТИКА», квалификация «бакалавр бизнес-информатики». Срок обучения: очно – 4 года, заочно – 5 лет.

Гуманитарно-педагогический колледж при Институте теологии и международных отношений

КОЛЛЕДЖ осуществляет подготовку специалистов со средним профессиональным образованием для общеобразовательных школ и дошкольных учреждений.

В колледже особое внимание уделяется развитию у студентов положительных духовных и нравственных качеств, воспитанию высокой культуры поведения, умению адаптироваться к условиям современной жизни. В колледже работают высокопрофессиональные специалисты, беззаветно преданные своей профессии. Колледж располагает спортивным, актовым, читальным залами, библиотекой, столовой, компьютерными классами, молитвенными комнатами.

Приём в колледж

Для граждан с неполным общим образованием (9 кл.) – на основе результатов собеседования

Для граждан с полным общим образованием (11 кл.) – на основании ЕГЭ по русскому языку и математике.

Специальности:

Преподавание в начальных классах

Квалификации выпускника:

– учитель начальных классов;

– учитель начальных классов с дополнительной подготовкой по выбору: иностранный язык, родной язык, основы безопасности жизнедеятельности, информатика.

Срок обучения при очной форме: на базе среднего (полного) общего образования – 2 года 10 месяцев; на базе основного общего образования – 3 года 10 месяцев.

Лицензия Федеральной службы по надзору в сфере образования и науки – рег. № 2217 от 19 августа 2009 г.

Свидетельство о государственной аккредитации – рег. № 2225 от 19 августа 2009 г.



Уважаемые абитуриенты!

Наш институт создан как инновационное учреждение. Учёными вуза разработаны адаптированные образовательные и воспитательные программы и курсы с учётом особенностей региона и уровня знаний выпускников современных школ. Особое внимание уделяется воспитанию у студентов высоких духовно-нравственных качеств, культуры поведения в обществе, любви к Родине, труду, творческой работе в их профессиональной деятельности. В Институте теологии и международных отношений, помимо обычной профессиональной подготовки, студенты получают знания по основам религии, исламской экономике, арабскому языку, культуре арабоязычных стран. Студенты, отличившиеся хорошим поведением и успеваемостью, направляются на стажировку в научно-образовательные центры зарубежных стран.

При институте созданы дополнительные условия для возможности приобретения рабочих профессий: дизайн, моделирование, кулинарные курсы, строительно-монтажные работы.

Факультет теологии и религиоведения

Направление 033400.62 «ТЕОЛОГИЯ», квалификация «бакалавр теологии», профиль «Исламская теология». Срок обучения: по очной форме для лиц, имеющих базовое исламское образование, – 4 года, для остальных лиц – 5 лет.

На заочную форму обучения принимаются только лица, имеющие исламское образование. Срок обучения – до 3 лет. Перспективы выпускника: работа в школах, колледжах, вузах, научно-исследовательских и госучреждениях, органах безопасности, религиозных организациях, структурах по паломничеству и др.

Web-сайты: www.itimo.ru,
www.teologiaislam.ru,
www.gpk-itimo.ru, e-mail: info@itimo.ru

Экономика и бухгалтерский учёт (по отраслям)

Квалификация выпускника – бухгалтер. Срок обучения: на базе среднего (полного) общего образования – 1 год 10 месяцев; на базе основного общего образования – 2 года 10 месяцев.

Перспективы выпускника: профессиональная работа в качестве бухгалтера на предприятиях, в организациях, учреждениях независимо от их организационно-правовых форм. Основные виды деятельности бухгалтера: учётно-аналитическая; экономическая; финансово-экономическая.

Документы для приёма в институт и колледж:

– документ об образовании или его копия, заверенная нотариусом;

– копия паспорта (свидетельство о рождении);

– 8 фотографий размером 3x4 см;

– медицинская справка.

Приём документов: с 10 июня по 10 июля.

Адреса приёмной комиссии института и колледжа:

1. Махачкала, ул. Дахадаева, 136 (рядом с Центральной мечетью)
 2. Махачкала, пр. А. Султана, 10-й километр (рядом с заводом ДСК)
- Тел.: +7 (8722) 94-00-60, 94-00-66, 93-77-28

№	Направление	ЕГЭ
1	Теология	Русский язык, история, обществознание
2	Лингвистика	Русский язык, иностранный язык, история
3	Журналистика	Русский язык, иностранный язык, литература
4	Международные отношения	Русский язык, история, иностранный язык
5	Искусства и гуманитарные науки	
6	Бизнес-информатика	Русский язык, математика, обществознание
7	Экономика	

Перспективы выпускника: работа в сфере бизнеса и финансов, с применением инфо-коммуникационных технологий, маркетинга, управления персоналом, логистики, в исследовательских учреждениях по бизнесу и информатике, менеджменту, экономике.

Приём в институт осуществляется:

– для лиц, имеющих высшее образование, – на основании собеседования;

– для лиц, получивших предыдущее образование до 1 января 2009 г., – на основании вступительных испытаний, проводимых вузом;

– для лиц, получивших предыдущее образование после 1 января 2009 г., – на основании ЕГЭ.

В институте и колледже – раздельное обучение юношей и девушек.

Совмещение светского и религиозного образования. Высокий уровень духовно-нравственного воспитания. Объективная оценка знаний, отсутствие протекционизма и коррупции.

Возможность для студентов стажировки за рубежом.

Кларин вахтар

Май

югъ	Пакаман Ас-СубхI	Рагъ эьгечI-завай вахт	Нисинин Аз-Зугър	Рагъдандин Аль-Гаср	Гьетрен Аль-Магъриб	Месин Аль-Гишаъ
1	3:47	5:40	12:46	16:39	19:52	21:31
2	3:45	5:39	12:46	16:40	19:53	21:32
4	3:43	5:36	12:46	16:41	19:55	21:35
6	3:40	5:34	12:46	16:41	19:57	21:38
8	3:35	5:30	12:45	16:41	19:58	21:41
10	3:31	5:27	12:45	16:42	20:01	21:44
12	3:27	5:27	12:45	16:42	20:04	21:47
14	3:24	5:25	12:45	16:43	20:06	21:50
16	3:20	5:23	12:45	16:43	20:08	21:53
18	3:16	5:21	12:45	16:44	20:10	21:57
20	3:12	5:19	12:45	16:45	20:12	22:00
22	3:10	5:17	12:46	16:45	20:15	22:05
24	3:08	5:16	12:46	16:47	20:16	22:08
26	3:05	5:14	12:46	16:47	20:18	22:11
28	3:01	5:12	12:46	16:47	20:20	22:13
30	2:59	5:11	12:46	16:48	20:21	22:16